

F/br.

136e jaargang - juli 1967 - nr 7

de militaire spectator

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de
Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

KON. MIL. ACADEMIE
BIBLIOTHEEK
Kasteelplein 10
BREDA

maandblad, waarin opgenomen
de officiële mededelingen van
de Koninklijke Landmacht en
de Koninklijke Luchtmacht

Uitgave van

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.

lid van de Nederlandse Organisatie
van Tijdschrift Uitgevers (NOTU)

Directie, Redactie, Administratie en Advertenties:
Zwarteweg 1 - Den Haag - tel. (070) 18 23 55 - giro 4 47 15

Hoofredacteur:

E. J. C. van Hootegem
Luitenant-Generaal der Infanterie

Adjunct-hoofredacteur:

S. van der Pol
Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

Redactie:

R. J. W. Heslinga (*plv. hoofredacteur*)
Luitenant-Kolonel van de Generale Staf

H. Dieters
Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

Th. J. van der Schoot
Majoor der Infanterie

ir. T. A. van Zanten
Luitenant-Kolonel van de Technische Staf

Abonnementsprijs: f 24,00 per jaar
buitenland: f 30,00 per jaar
losse nummers: f 2,25

Advertenties: contractprijzen op aanvraag

NADRUK VERBODEN

INHOUD

Officiële mededelingen

- 324 Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders
Mededelingen van de Inspecteur der
Opleidingen

Redactioneel gedeelte

- 325 Het Britse defensiebeleid en de NAVO
- 327 Ervaringen van 45 Pantserinfanteriebataljon in de oefening „Eternal Triangle”,
door P. P. van Elsen, Luitenant-Kolonel
der Infanterie
- 339 Automatisering en centralisatie van voor-
raadadministraties van Klu-depots, door
F. K. L. Rogier, Eerste Luitenant van de
Koninklijke Luchtmacht
- 343 De moderne tank in een haalbaar per-
spectief, door L. de Hartog, Luitenant-
Kolonel der Huzaren
- 346 Het Warschau-Pact in cijfers, door L. P.
van Oppen, Luitenant-Kolonel van de
Generale Staf
- 353 Grondwapensysteembestrijding, door K.
P. Bloema, Luitenant-Kolonel der Artil-
lerie
- 357 Classificeren – Het waarom en hoe van
deze veiligheidsmaatregel, door J. L. de
Jong, Majoor der Infanterie
- 361 Meninge van anderen
- 363 Antwoord op meningen van anderen
- 365 Uit de buitenlandse vakpers

Bij de omslagfoto:

Tanks in opmars (zie het artikel op blz. 327)

Officiële mededelingen

van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

LaO Nr 67002. BOS-voorziening Nederlandse militaire voertuigen in landen aangesloten bij de NAVO.

LaO Nr 67006. Financiële voorzieningen voor militairen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht.

LaO Nr 67009. Kleding en uitrusting voor militairen van de Koninklijke Landmacht die wegens een dienst-opdracht in de V.S. of Canada verblijf moeten houden.

LaO Nr 67014. Regeling vergoeding wegens het gemis — ten gevolge van een dienstreis — van een van rijkswege te verstrekken warme maaltijd.

LaMed Nr 051-66. Vrijwillige voortijdige dienstverlating van officieren.

LaMed Nr 015-67. Veiligheidsgordels in voertuigen, in gebruik bij de Koninklijke Landmacht.

LaMed Nr 016-67. Mobiele colonnes.

LaMed Nr 019-67. Administratieve aanwijzingen ten behoeve van oefeningen in het buitenland.

LaMed Nr 023-67. Hogere technische vorming van officieren der Koninklijke Landmacht: cursus 1968.

LaMed Nr 024-67. Wijziging Regeling inkomsten buitenland 1962.

LuO Nr 59528. Bedrijfszelfbescherming en bedrijfsbewaking.

Mededelingen van de Inspecteur der Opleidingen

Opgave van nieuwe voorschriften en wijzigingen*

Wijziging 3 op VS 2-979. Regeling met betrekking tot het inrichten van het Kennisonderzoek. Van hoofdstuk II, handelende over het kennisonderzoek nopens de algemene militaire wetenschappen, is thans — naast de

* Technische handleidingen en zuiver administratieve aangelegenheden niet opgenomen.

desbetreffende reeds verschenen bijlagen — de tekst in het voorschrift opgenomen.

Wijziging 2 op VS 6-40/3. (Schietsvoorschrift veldartillerie, dl 3, diverse onderwerpen). De vuurregeling voor de 762 mm raket is in het voorschrift opgenomen.

Wijziging 1 op VR 7-207, 2e druk (Het pantserinfanteriebataljon). Het voorschrift is aangevuld met hoofdstukken betreffende de verdediging, het afbreken van het gevecht, het verdragend gevecht en de bijzondere gevechtshandelingen.

VS 10-204. Hoe kleed ik de militair. Dit voorschrift bevat aanwijzingen tot het voorzien van mannelijke militairen van de KL met aan maat onderhevige PSU-artikelen.

VS 11-3, 3e druk. Verbindingsinstructies Q- en Z-Codegroepen. Hierin wordt een overzicht gegeven van de bij de KL gebruikte Q- en Z-codegroepen, de betekenis van die groepen en instructies voor het gebruik.

VS 9-446, 2e druk. (Bediening enkele stuk 105 mm HW, L30, type 2 D), waarbij de 1e druk is vervallen. In deze nieuwe druk zijn, v.w.b. het vuren met indirecte richting, óók opgenomen: het corrigeren van de hoofdrichting, het gebruik van het controlekwadrant en de spoedstellingname.

Wijziging 4 op VS 9-549. (Raketwerper 3.5 inch). Het gestelde betreffende het onderhoud van het wapen is gewijzigd.

VS 11-18. (Teleprocedures), waarbij VR 11-18 is vervallen. Het voorschrift bevat de procedure, die bij de berichtenwisseling door middel van de telex bij de KL dient te worden gevolgd.

Wijziging 2 op VS 17-300, 2e druk. (Het Cavalerie-schietskamp Vlieland). Het gestelde betreffende ongesprongen projectielen is gewijzigd.

Wijziging 3 op VR 19-2. (Modellenboek ten dienste van het wapen der Koninklijke Marechaussee).

Wijziging 3 op VS 55-10. (Militair vervoer). Hierin is opgenomen de regeling met betrekking tot het aanvragen van vervoeresteun bij of door NAVO-partners; tevens is een aantal bijlagen vervangen c.q. gewijzigd.

Adreswijzigingen

De aandacht wordt nogmaals erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijksweg „De Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit *uitsluitend* kenbaar dienen te maken bij de commandant van het onderdeel, waarbij ze in onderhoud zijn gesteld. Derhalve niet *telefonisch* of schriftelijk bij de administratie van „De Militaire Spectator” of bij de Afdeling Personeelspubliciteit van het Ministerie van Defensie. De commandant van vorenbedoeld onderdeel zendt de voorgeschreven mutatie-opgave aan de Afdeling Centrale Personeelsdocumentatie van het M.v.D., waarna toezending aan het nieuwe adres volgt.

Het Britse defensiebeleid en de NAVO

* * Na in een vorige beschouwing uitleg te hebben gegeven aan enkele binnen de NAVO gebruikelijke strategische termen, wil ik thans overgaan tot een bespreking van het defensiebeleid van de belangrijkste verdragspartners.

Ik vang dan aan met dat van Groot-Brittannië, waar enkele maanden geleden het jaarlijkse Defensie-Witboek uitkwam, dat officieel „Statement on the Defence Estimates 1967” heet en een soortgelijke doel heeft als onze Memorie van Toelichting op de Defensiebegroting voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In het begrotingsjaar 1967/1968 zal Engeland £ 2205 miljoen voor zijn verdediging uitgeven, dat is 6,5% van zijn bruto nationaal inkomen. De cijfers van de vorige begroting waren £ 2172 miljoen en 6,6%. Engeland is dus op zijn defensie aan het bezuinigen en gezien de laatste gegevens denkt het daarbij in de eerste plaats aan zijn deviezen, ergo aan zijn militaire inspanning overzee, met name in het gebied ten oosten van Suez, in dat rond en in de Middellandse Zee en aan zijn in West-Duitsland gestationeerde Rijnleger, de BAOR (British Army on the Rhine).

Hoewel ook de gebieden rond en in de Middellandse Zee een rechtstreekse invloed op de operatieplannen van de NAVO-opperbevelhebber in Europa uitoefenen, gaat de politiek strategische theorie, die de huidige Britse Labourregering aanhangt, in de eerste plaats het Rijnleger aan. Die theorie kan men terugvinden in het Defensie-Witboek en in de tekst van de Lagerhuisdebatten, die op het indienen van de begroting volgden. Zij komt in grote lijnen op het volgende neer.

Labour is van mening, dat zich over Europa een politieke ontspanning voltrekt, die het best in de hand kan worden gewerkt door een vermindering van de strijdkrachten aan beide zijden van het IJzeren Gordijn, en vestigt daarbij vooral ook de aandacht op de, in de toekomst steeds noodzakelijker wordende, samenwerking tussen Rusland en de Verenigde Staten in verband met het gevaar dat Rood China binnen 15 of 20 jaren voor deze wereldmachten zal worden. Men voorziet een snelle intensivering van deze samenwerking, waarbij er bijvoorbeeld op wordt gewezen,

dat de desbetreffende landen maar 8 maanden nodig hebben gehad om tot een nucleair akkoord met betrekking tot de ruimte te komen. Aan de andere kant baart de buitengewoon snelle ontwikkeling van het Chinese kernwapen duidelijk zorg. Men voorziet een voortdurende ontspanning in Europa, omdat beide partijen dit dus om economische en militaire redenen nodig hebben. Als gevolg daarvan zal het mogelijk zijn de NAVO-strategie in de naaste toekomst drastisch te herzien, wat tenslotte zal leiden tot een rechtstreekse inwerking op de aard, de samenstelling en de omvang van de strijdkrachten, die deze verdragsorganisatie ter beschikking staan.

De huidige Britse regering ziet in de naaste toekomst elke communistische agressie van formaat haar schaduw ver vooruitwerpen en zij is ervan overtuigd, dat de NAVO, zowel politiek als militair, lang tevoren gewaarschuwd zal zijn, zodat tijdig adequate maatregelen tegen zulk een agressie kunnen worden genomen. Daar wordt dan verder terloops de stelling aan vastgeknoopt, dat de NAVO in een dergelijk geval binnen 48 uren na het uitbreken van een gewapend conflict noodzaak zal zijn naar haar nucleaire middelen te grijpen omdat haar conventionele middelen het anders niet langer zouden houden.

Het is daarom doelloos, zo zegt men, logistieke voorraden voor 30 dagen voor conventionele troepen op te slaan, zoals thans is voorgeschreven. De logistieke steun, en dan ook die, welke op herstelwerkzaamheden is gericht, moet in overeenstemming worden gebracht met de gevechtscapaciteit van de conventionele strijdkrachten.

Labour zegt verder, dat het de NAVO in het verleden is gelukt een oorlog te voorkomen, ondanks het feit dat de militaire autoriteiten van oordeel waren niet voldoende conventionele troepen ter beschikking te hebben. Niet alleen deze echter hebben tot het voorkomen van een oorlog geleid, maar vooral ook de dreiging van de strategische kernwapenmacht van de Verenigde Staten en die van de ongeveer 7000 kernwapens, die de NAVO in Europa onmiddellijk ter beschikking heeft. Die nucleaire dreiging bestaat nog altijd en daar wij in een periode van ontspanning

in Europa leven kan de kracht van de conventionele middelen dus worden teruggebracht en moet men deze nu eindelijk eens in overeenstemming gaan brengen met wat de verdragspartners zich ook werkelijk economisch kunnen veroorloven.

Dat men daarbij zodanige voorzorgen moet nemen, dat een eventuele agressie zo snel mogelijk met adequate middelen tegemoet wordt getreden, is de Britse regering duidelijk en zij stelt daarom, dat het nodig zal zijn in Engeland zelf een parate strategische reserve aan te houden, die snel door de lucht moet kunnen worden vervoerd naar elk deel van de wereld, waar zich een militaire crisis zou kunnen voordoen. In dit verband ziet zij uit naar versterking van haar luchttransportvloot.

Met het vorengaande heb ik de voornaamste buiten beschouwing gelaten. Het zal de lezer dat de beveiliging en verdediging van Europa aangaat, geschetst, de maritieme aangelegenheden punten van het Britse defensiebeleid, voor zover ongetwijfeld zijn opgevallen, dat ik mij van elk commentaar heb onthouden.

Dit betekent niet dat er op de Britse plannen geen kritiek mogelijk zou zijn, integendeel. Het lijkt mij echter beter hiermee te wachten tot ik

ook het defensiebeleid van de andere grote NAVO-partners zal hebben besproken. Het algemeen overzicht zal een beter beeld geven.

Wel wil ik reeds thans een voorlopige gevolgtrekking maken met betrekking tot de door de NAVO aangehouden strategie van de flexible response, waaraan ik in mijn vorig artikel uitleg gaf.

Ten onrechte wordt wel eens gedacht, dat deze strategie inhoudt, dat in geval van agressie nooit *meteen* gebruik zou worden gemaakt van nucleaire middelen. Zij houdt dat zeker niet in, maar het is evenmin haar bedoeling het te doen. De bedoeling is gebruik van kernwapens te vermijden of het zo lang mogelijk uit te stellen, aangezien dit het ernstigst ingrijpende oorlogsmiddel van de moderne tijd is.

Binnen het kader van de flexible-response-strategie spreekt men in dit verband van de „atoomdrempel”, zijnde de trede van de escalatie, waarop men denkt van een kernwapen gebruik te moeten maken. Het ideaal is dus dat die trede zo hoog mogelijk ligt.

Het moge duidelijk zijn dat de strategische opzet, waar Labour voor de toekomst aan denkt, deze atoomdrempel integendeel aanmerkelijk kan verlagen.

Ervaringen van 45 Pantserinfanteriebataljon in de oefening „Eternal Triangle”

P. P. van Elsen

Luitenant-Kolonel der Infanterie

1. Algemeen

De oefening Eternal Triangle was een twee-partijenoefening, waaraan twee Britse brigades, een Duitse brigade en de nodige hogere-echelonseenheden deelnamen. De leiding beruiste bij een Britse Divisiecommandant. Een niet deelnemende brigade leverde de scheidsrechters; de brigadestaf coördineerde de werkzaamheden van deze scheidsrechters.

De oefening speelde in Duitsland in een gebied van ongeveer 50 × 100 km. Met uitzondering van enkele gereserveerde gebieden, o.a. waterwingebieden, was het totale terrein toegankelijk. Om tactische redenen toegebrachte schade werd in ruime mate aanvaard. Het aantal ingedeelde voertuigen was ongeveer 3000 wielvoertuigen en 750 rupsvoertuigen. Het doel van de oefening was de eenheden te oefenen in verschillende gevechtsvormen, waarbij werd getracht — en met succes — de werkelijkheid zoveel mogelijk te benaderen. Geoefend werd zowel onder conventionele als onder kernoorlogomstandigheden. De oefening duurde van 24 september t/m 5 oktober 1966 en ging, met uitzondering van enkele uren pauze, op Nederlands verzoek ten behoeve

van kerkdiensten — ononderbroken dag en nacht door. 45 Painfbat was voor deze oefening door Commandant 42 Painfbrig vrijwel op oorlogssterkte gebracht. Voor de logistieke verzorging werd een zelfstandig detachement van 42 Tnbat geformeerd.

45 Painfbat was voor de gehele oefening onder bevel van een Britse infanteriebrigade gesteld. Gezien de classificatie van de oefening is het niet mogelijk in dit artikel de gegevens, bevelen, alsmede het gedetailleerde verloop nauwkeurig te vermelden en uit te werken. Volstaan zal worden met algemene aanduidingen, en van één actie van 45 Painfbat wordt een gedetailleerd verslag opgenomen ten einde toch een goed idee van de oefening te geven.

2. Verloop (zie afb. 1)

Fase 1

Deze bestond uit een vertragende actie tegen een oprukkende vijand, terwijl inmiddels eigen eenheden zich verder achterwaarts ter verdediging inrichtten. Een compagnie van 45 Painfbat was voor deze vertraging onder bevel van een Brits tankbataljon gesteld. Het bataljon minus richtte zich ter verdediging in. Verderop in dit artikel zullen enkele ervaringen van de samenwerking tussen de onder bevel gestelde compagnie en het tankbataljon worden uitgewerkt.

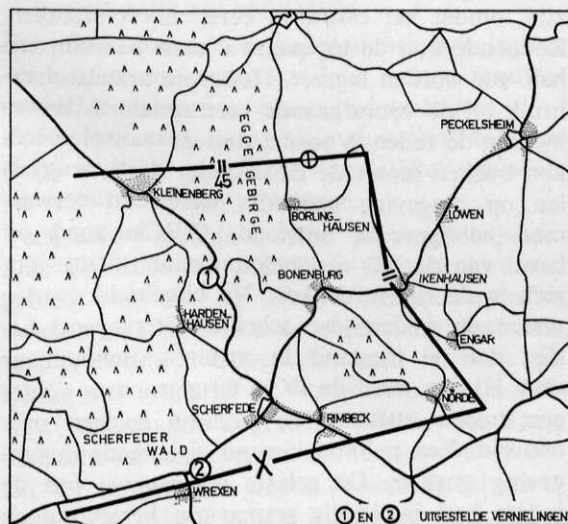
Fase 2

Deze bestond voor ons bataljon uit de verdediging voor een bepaalde tijdsduur en het daarna los maken van de vijand.

De opdracht aan C-45 Painfbat was:

- het Eggegebirge binnen de vakgrenzen bezetten;
- op bevel de twee voorbereide uitgestelde vernielingen te bezetten elk met ten minste een peloton;
- een mobiele eenheid tijdelijk gereed te houden voor inzet onder brigadecontrole;

Afb. 1 Het bataljonsvak in fase 1 en 2 (schaal 1 : 200.000)

— te verhinderen dat de vijand binnen een bepaalde tijdsduur door het Eggegebirge heenbreekt;

— op bevel het contact te verbreken en oostwaarts te verplaatsen.

Gezien de onderbevelstelling van de CCie, diende de opdracht te worden voorbereid met twee compagnieën en de oostcie. Tijdig zouden de CCie en twee tankeskadrons onder bevel van 45 Painfbat komen.

De bataljonscommandant had de brigadecommandant verzocht zijn vak 5 km dieper te maken om op deze wijze te kunnen beschikken over drie achtereenvolgens te verdedigen posities. Dit strookte echter niet met de plannen van de brigadecommandant en werd geweigerd. Wel mocht de commandopost in IKENHAUSEN worden ingericht en de gevechtstrein in LÖWEN worden opgesteld.

Gebaseerd op een zwaartepunt zuid, omdat zuid de grootste vijandelijke dreiging werd verwacht, maakte de bataljonscommandant zijn plan. De ACie (minus een peloton) werd belast met de verdediging van het noordelijk deel van het vak. De BCie (plus een peloton van de ACie) werd belast met de beveiliging van de twee uitgestelde vernielingen en de verdediging van de belangrijkste tanknadering, de nauwe doorgang bij SCHERFEDE. Na terugkeer van de CCie en de onderbevelstelling van de twee tankeskadrons zou de CCie (minus twee pelotons) een opstelling innemen in de omgeving van BONENBURG. Een peloton zou i.p.v. het peloton van de ACie onder bevel van de BCie komen. Hierdoor kreeg de commandant ACie weer de beschikking over zijn hele compagnie. Het BEsk (minus een peloton) kwam onder bevel van BCie. Een tankpeloton kwam onder bevel ACie. Het AEsk met onder bevel een peloton van de CCie vormde de bataljonsreserve. Deze kreeg opdracht tegenaanvallen voor te bereiden in de richting SCHERFEDE en de richting BORLINGHAUSEN. Deze zouden op code-woord worden uitgevoerd. Bij elk van de drie voor de stelling ingerichte voorpostendetachementen werd een groep tlv ingedeeld. Na terugnemen van de voorpostendetachementen kwam het peloton tlv in algemene steun, met als opdracht op nader aangegeven assen een doordringen van vijandelijke tanks te voorkomen. De mortierpelotons waren in algemene steun met zwaartepunt zuid. Een batterij artillerie (155 mech) was in rechtstreekse steun van het bataljon.

Mocht de vijandelijke druk te groot worden dan

zou het bataljon op bevel terugvallen op een tweede positie.

Het verloop van het gevecht, dat een dag en een nacht duurde, was als volgt.

Op het moment dat de eenheden belast met het vertragend gevecht het contact met de vijand verbraken en terugvielen tot achter het Eggegebirge, werd C-45 Painfbat gemachtigd de voorbereide vernielingen te springen. Eenheden van het bataljon die zich aan 's vijands zijde bevonden werden teruggehaald en de ladingen werden ontstoken. Een van de twee tankeskadrons alsmede de eigen CCie kwamen onder bevel.

Reeds vrij spoedig werd gevechtsaanraking met de vijand gemaakt bij de vernielingen zuidwest van SCHERFEDE. De vijandelijke aanval kon aanvankelijk worden afgewezen. Hierop keerde de vijand in groter getale terug en hervatte de aanval. Ondanks het feit dat geconcentreerd artillerie en mortiervuur werd afgegeven, slaagde de vijand erin het rondom de vernieling aangebrachte mijnenveld te doorschrijden en in oostelijke en noordoostelijke richting op te rukken. C-BCie werd genoodzaakt zijn beide voorpelotons terug te nemen. Om afsnijding te voorkomen nam hij ook het peloton bij de noordelijke vernieling terug. BCie nam hierop opstellingen in rondom SCHERFEDE en RIMBECK. Deze waren bij de inrichting van de verdediging al verkend. Gezien de vijandelijke dreiging besloot de BC zijn batres in te zetten om de vijand west van SCHERFEDE te vernietigen. Hij gaf hiertoe opdracht aan de commandant van het inmiddels gearriveerde tweede tkesk, die de tegenaanval had voorbereid. De eskadronscommandant deelde echter mee, niet onmiddellijk inzetbaar te zijn, omdat het eskadron eerst moest aftanken. Zodoende kon de tegenaanval eerst na ruim een half uur worden ingezet. Het grote brandstofverbruik bij de voorafgaande vertragende actie was hiervan de reden. Voordat de tegenaanval succes kon boeken moest de BCie onder druk terugvallen op omgeving RIMBECK, waar een verwarrend nabijgevecht ontstond. C-BCie zond op bevel van de BC een peloton naar NOERDE om zich in de rug te dekken. Na uitgebreid overleg tussen de wederzijdse scheidsrechters werd beslist dat de toestand in RIMBECK onhoudbaar was. Hierop werd de BCie teruggenomen achter een tussen RIMBECK en NOERDE gelegen mijnenveld. Een peloton bevond zich reeds in omgeving NOERDE. De gelaste tegenaanval van de batres had inmiddels SCHERFEDE bereikt, doch

had hier nog maar weinig vijand aangetroffen. Onmiddellijk werd de batres toen opgedragen aan te vallen in de richting RIMBECK en hier de vijand op te ruimen. Dit lukte en de vijand werd deels vernietigd en deels verdreven. De BC droeg hierna de BCie op zijn oude opstellingen weer in te nemen. De scheidsrechters beslisten echter dat SCHERFEDE in vijandelijke handen zou blijven. Wel konden RIMBECK en omgeving worden hernomen. Kort hierop bleek echter, dat de vijand hier sterker was dan 45 Painfbat en de BCie moest RIMBECK weer ontruimen. Dit geschiedde en de BCie bezette daarop het gebied rond NOERDE en ENGAR. Van de twee tkesks was inmiddels een aantal tanks gedurende de gevechten uitgeschakeld. De BC besloot het gros van de restanten onder commando van C-BEsk centraal op te stellen zuidoost van BONENBURG, ten einde van daaruit in het gehele bataljonsvak te kunnen optreden. Bij de BCie werden, gezien de dreiging aldaar, een peloton en de staf van het AEsk opgesteld.

Inmiddels was de ACie, die aanvankelijk slechts kleine aanvallen te verduren had gekregen, later op de dag onder vijandelijke druk teruggetrokken oost van het Eggegebirge, vooral ook ten einde omtrekking te voorkomen.

Gedurende de strijd in de middag bezocht de brigadecommandant de cp van 45 Painfbat en gaf opdracht nog meer verspreide opstellingen in te nemen omdat de strijd van conventioneel over zou gaan in een kernwapenoorlog. De achtergrens van het bataljon werd oostwaarts verplaatst. De BC gelastte de cien ten dele nieuwe opstellingen in te nemen en ten dele werden er nieuwe terugtochtroutes aangewezen, voor het tijdstip dat het bataljon het gevecht zou afbreken en zich oostwaarts zou verplaatsen.

Een later door de brigadecommandant ingezet kernwapen op SCHERFEDE had weinig resultaat omdat de vijand deze plaats had verlaten.

Tot enkele uren na invallen duisternis bleef de strijd beperkt tot kleine vijandelijke aanvallen, die konden worden afgeslagen.

Toen echter meldde C-BCie dat sterke vijandelijke eenheden uit zuidelijke richting (neutraal gebied) aanvielen op zijn voorste stellingen bij NOERDE en dat, gezien de overmacht, deze stelling gevaar liep. Onverwijld werd de BCie gesteund met artillerie- en mortiervuur. Het noordwest van NOERDE opgestelde peloton tks kreeg opdracht een tegenaanval op de vijand in te zetten. Op dit moment grepen de scheidsrechters in en werd de vijand, omdat hij via neutraal gebied

was gekomen, teruggezonden naar zijn oorspronkelijke opstelling west van RIMBECK. Hiermee was de toestand in dit deel van het vak voorlopig gestabiliseerd.

Na verloop van enige tijd meldde C-ACie dat zijn stelling in de omgeving BORLINGHAUSEN uit noordelijke richting door tks en pavtgn werd aangevallen. Toen de dreiging zo sterk werd dat voor vernietiging werd gevreesd gaf de BC opdracht nieuwe stellingen te betrekken noord van BONENBURG. Een latere poging om d.m.v. een tegenaanval met tks de omgeving BORLINGHAUSEN te hernemen had geen succes. Rond middernacht nam de vijandelijke druk uit noordelijke en zuidwestelijke richting op BONENBURG toe, terwijl de vijand uit zuidelijke richting op NOERDE bleef aanvallen. Door het uitvoeren van plaatselijke tegenstoten, voornamelijk met de tks, kon de toestand voorshands worden gehandhaafd. Van de brigadecommandant werd te 01.30 uur bevel ontvangen te 03.00 uur terug te trekken en een van de tkesks reeds nu terug te zenden. Het knooppunt waar het hele bataljon door moest was PECKELSHEIM, aangezien hierdoor de enige niet vernielde route oostwaarts liep. De verplaatsing geschiedde onder toenemende vijandelijke druk in de volgende formatie:

- gevechtstrein en bataljonshulppost;
  - CCie;
  - de cp met achterlating te PECKELSHEIM van een achterwaartse cp;
  - de ostcie minus, die hiertoe kort voor 03.00 uur was verzameld;
  - de ACie met ob een groep tlv;
  - de achterwaartse cp;
  - de BCie met ob het tlv pel (minus).
- Het tkesk werd gebruikt om de aftocht en de verplaatsing door PECKELSHEIM te dekken.

Dat dit mobiele gevecht met de snel wisselende omstandigheden zo goed kon verlopen, kwam vooral omdat door de goede verbindingen, ook met de tkesks, de commandovoering voortdurend was gewaarborgd. De commandovoering werd geheel aan de hand van vooraf uitgegeven controlepunten gevoerd. Deze methode werkte zeer goed.

Fase 3

Voor het bataljon was dit de verdediging achter een brede rivier, waarbij het de zorg had voor een brug als uitgestelde vernieling. Op een gegeven moment vernietigde een kernwapen de brugbeveiligingstroepen en de eigen troepen in

de omgeving, zonder de brug te beschadigen. Snel aangevoerde troepen van een andere cie voorkwamen dat de brug in vijandelijke handen kon vallen. Nadat de eigen troepen in de voor-nacht waren teruggetrokken werd de brug juist op tijd gesprongen.

Een moeilijkheid bij zo'n terugtocht bij duister-nis is het onderkennen van eigen en vijandelijke troepen. De brigadecommandant had herhaalde malen gewezen op het grote belang hiervan en had als methode voorgeschreven dat de eigen tks de loop in de richting van de vijand moesten hebben. Hoe simpel ook, ons is gebleken dat het geen overbodige maatregel is. De praktijk is dat op een niet als eigen onderkend voertuig al gauw het vuur wordt geopend. Ook in oorlogstijd zou tkherkenning wel eens moeilijk kunnen zijn en de gevolgde methode is derhalve niet overbodig. Belangrijk is dat bij zo'n uitgestelde vernieling een bergingsvoertuig aanwezig is om snel de weg vrij te kunnen maken. Dit bergingsvoertuig moet bij voorkeur door het hogere echelon worden geleverd, vooral als in het bataljonsvak meer dan één vernieling aanwezig is. De praktijk toont namelijk aan dat anders de eigen berging gevaar gaat lopen.

Verder moet bij zo'n vernieling nauwkeurig worden bijgehouden welke troepen zijn gepasseerd en welke nog moeten komen. Liaisonofficieren van komende eenheden moeten worden vooruitgezonden om de aankomst van de eenheid, de samenstelling evenals het passeren van het laatste voertuig te melden.

De hoofdaanval van de vijand over de rivier kwam niet in de sector van 45 Painfbat doch noord hiervan. Toen de vijand in de nacht onverwacht van het noorden uit op de flank van het bat aanviel, moest d.m.v. tegenaanvallen door de bat-reserve, bestaande uit een cie en een esk tks de terugtochtsweg worden vrijgehouden.

Ook hier bleek weer het grote belang van duidelijke herkenningstekens, goede verbindingen en concrete afspraken door liaisonofficieren. In dergelijke verwarrende situaties, waarbij in het donker in haast moet worden teruggetrokken, via een weg die vechtend moet worden vrijgehouden, is de kans op een gevecht tussen de eigen tks en afschieten van eigen tks door eigen pantserbestrijdingswapens bijzonder groot.

Fase 4

Deze bestond voor het bat uit een vertragend gevecht, waarbij twee belangrijke scharnierpunten

zo lang mogelijk in eigen hand moesten blijven, om de terugtocht van het gros van de troepen mogelijk te maken. Vooral ook omdat de hele actie eerder moest worden ingezet dan was voorzien, ging het eerste scharnierpunt, ondanks agressief aanvallend optreden verloren. Het tweede kon worden gehouden. Hierna volgde met steun van tks een succesvol losmaken van de vijand en een terugvallen achter eigen eenheden.

Fase 5

Na een algehele hergroepering van eenheden, ging de partij waarbij ons bat was ingedeeld, ten aanval over een rivier. Een van onze cien werd weer onder bevel gesteld van een tkbat, dat na vorming van een bruggehoofd uitbrak. De ervaringen van de samenwerking worden door de compagniescommandant als volgt weergegeven.

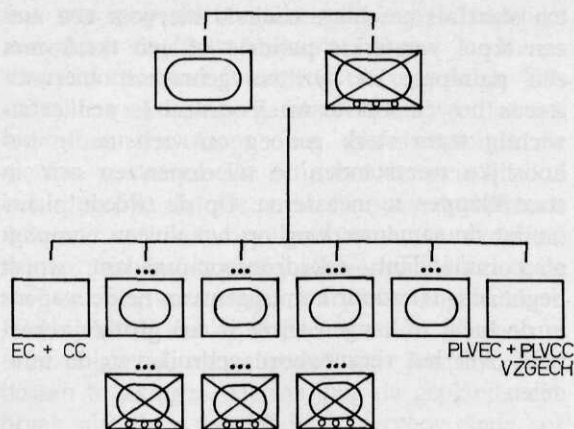
a. INLEIDING

Gedurende een groot deel van de oefening was de cie onder operationeel bevel gesteld van een Brits tkbat. Deze ob-stellingen werden steeds afgewisseld met perioden waarin de cie in het kader van het eigen bat optrad. Als bijzonderheid mag worden vermeld, dat de gehele oefening zich afspeelde in civiel terrein waarbij aan het optreden slechts de volgende beperkende bepaling was gesteld: „Geen schade toebrengen, die niet strikt noodzakelijk is in het kader van het optreden”.

Hierdoor werd de werkelijkheid van het gevechtveld meer benaderd dan normaliter op onze oefenterreinen mogelijk is.

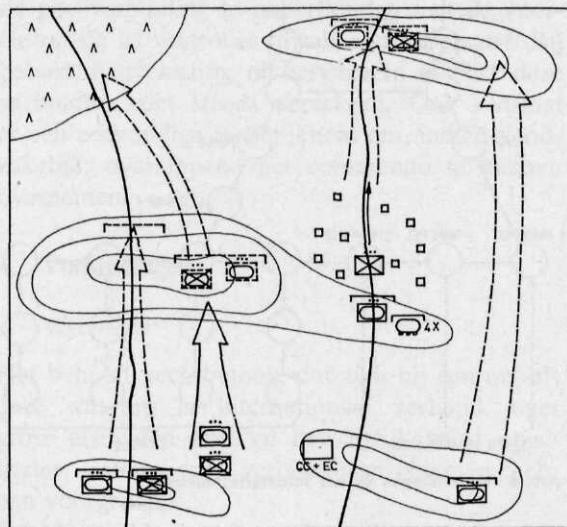
b. INTEGRATIE VRAAGT VOORBEREIDING EN PERSOONLIJK CONTACT

De door de Britten gebruikte procedure voor het snel inpassen was de volgende. Nadat reeds tijdens de verplaatsing naar het vak van het nieuwe moederonderdeel radioverbinding tot stand was gebracht, kreeg men achter in het vak van de eenheid een verzamelgebied aangewezen. Bij aankomst aldaar vond men of de BC of de plv BC, die snel de toestand en de nieuwe opdracht, die meestal al onderweg via de radio was uitgegeven, verduidelijkte. Een enkele maal geschiedde dit door een Iso. Eventuele problemen op operationeel of verzorgingsgebied werden uitgesproken, waarna de cie zijn taak begon. Dit systeem werd ook gevolgd bij ob-stellingen van wederzijdse pels tks of painf. Dit persoonlijk contact, al was het maar tien minuten, wierp naderhand altijd vruchten af. Wel moet men zich

Afb. 2 De organisatie van het infanterie/tankteam

Afb. 3 Samenwerking in het infanterie/tankteam

realiseren, dat de tactische situatie zich hiertoe niet altijd zal lenen.

c. HET TEAM PAINFCIE/TKESK IS EEN ZEER GOED INZETBARE GEVECHTSEENHEID

De Britten zijn sterk geporteerd voor het optreden van een painfcie en een tkesk in hechte integratie waarbij, al naar gelang de situatie en in onderling overleg, de compagniescommandant of de eskadronscommandant de opdrachten geeft. De ervaringen tijdens deze oefening opgedaan over de mogelijkheden van een dergelijk team en ook van de tweehoofdige leiding zijn bijzonder gunstig.

Nadat in de vertragende acties gedurende de eerste fase van de oefening de cie steeds zelfstandig in bataljonsverband was opgetreden, waarbij, afhankelijk van de situatie, een of twee tkpels onder operationeel bevel waren gesteld, werd in de aanval en de opmars steeds in een cie/esk-team opgetreden. De grondgedachte bij het optreden van painf met tks is steeds wederzijdse zwakheden opvangen en sterke punten uitbuiten. De Britten zien de hechte samenwerking tussen tks en painf als essentieel voor enig succes en gaan dan ook bij integratie tot op het laagste niveau. Tijdens de „marrying up” werden bij voorkeur de drie painfpels steeds weer geïntegreerd met een vast tkpel. Het vierde tkpel trad op als reserve. In afb. 2 is deze organisatie schematisch weergegeven.

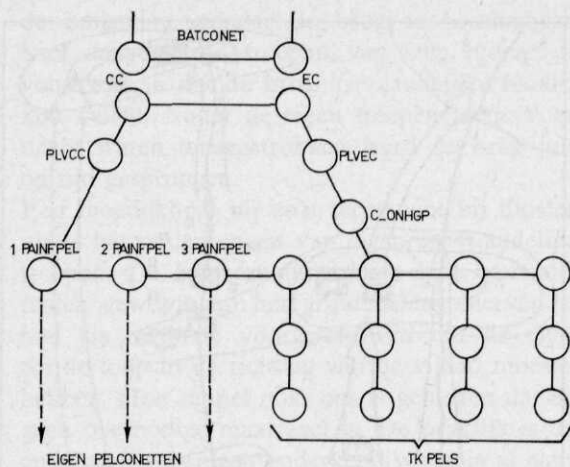
Bij het verplaatsen van een dergelijk zwaar team van 15 tks en 14 YP-408 door het terrein in opmars- of aanvalsformatie verwacht men misschien een compacte massa vtgn te zien. Niets is echter minder waar. In het heuvelachtige, weinig

dekking biedende operatieterrein werd het team tijdens verschillende aanvalsacties ingezet op een frontbreedte van 3 tot 4 km. Hierbij verplaatsen steeds een of twee subteams, gesteund door de overige teams, vanuit snel ingenomen vuropstellingen. De Nederlandse infanteristen moesten hier wennen aan de ongebruikelijk grote afstanden, ook die tussen het painfpel en het tkpel optredend in één subteam. Als maatstaf gold dat de painf tijdens de bereden fase steeds minimaal 200 m achter de tks bleef. Op de eerste melding van de tks betreffende vijandelijke atwapens, oorden of bossen in front, ging de painf zover mogelijk bereden naar voren, steeg uit en zuiverde de opmarsroute, gesteund door de tks vanuit rompedekte opstellingen.

Na verloop van tijd trad er een dergelijke hechte samenwerking op, dat het initiatief tot dit onderling steunend optreden vrijwel steeds binnen de subteams plaatsvond. Hierbij viel op hoeveel begrip de Britse „tankers” hadden voor dit soort samenwerking en ook voor de mogelijkheden en onmogelijkheden van de painf (zie afb. 3).

d. DE VERBINDINGEN VORMEN DE BASIS VAN DE INTEGRATIE

Vooral in de eerste fase van de oef waren de taalmoeilijkheden vrij groot. Dit gold in de eerste plaats voor de compagniescommandant, die op het Engelse bataljonsnet moest werken. Dit werd aanvankelijk opgelost door een majoor-Iso toe te voegen, die steeds in de buurt van de compagniescommandant verbleef om aanvullende gegevens te verstrekken. Al gauw bleek ook dat, zodra tks onder bevel werden gesteld, gebruik van Nederlands op het ciesnet onuitvoerbaar

Afb. 4 Verbindingen in het infanterie/tankteam

was. De tankcommandanten werden onzeker omdat zij de taal niet verstonden. Om deze reden werd overgegaan op Engels als voertaal op het ciesconet, hetgeen bij het later optreden in cie/esk-teamverband veel voordeel opleverde.

De verbindingen in het cie/esk-team waren gegroepeerd als geschetst in afb. 4. Alle tks, alsmede de vtgn van cc, plv-cc en infpcn zaten dus op één enkele frequentie. Hoewel een dergelijk systeem een goede radiodiscipline vereist, werkte het bijzonder goed. Ook het tweehoofdige commando kon hierdoor snel en doelmatig werken. Eén van beiden nam immers het initiatief, al naar gelang de situatie, en gaf via dit net opdrachten aan zowel tk- als infpels. Daarna werd aan de collega om instemming en eventuele aanvulling gevraagd.

Ter illustratie van de goede samenwerking die na korte tijd bestond diene het volgende radiobericht: „Hallo 11 for India 1, deep ditch in front follow my left hand tank towards bridge out”. (11 is C-1 Tkpel, India 1 is C-1 Painfpel). Het painfpel ging over in colonne, volgde de linkertank, en nam na passeren bruggetje weer verspreide formatie in. Dit alles in een vloeiende beweging zonder dat de hindernis enig oponthoud veroorzaakte.

e. WAAROM IS HET CIE/ESK-TEAM ZO'N GOEDE GEVECHTSEENHEID?

Op de eerste plaats is dit een gevolg van de evenwichtigheid, d.w.z. een vrijwel gelijke sterkte aan painf en tks. Hierdoor is bij het optreden van verliezen geen ingewikkelde hergroepering nodig, maar kan snel een ander subteam worden ingezet. Speciaal is dit het geval bij de opmars als voorste echelon. In de Nederlandse voorschrif-

ten staat als geschikte eenheid hiervoor een met een tkpel versterkte painfcie of een tkesk met een painfpel. De Britten gebruiken hiervoor steeds het cie/esk-team. Voordeel is een evenwichtig team sterk genoeg om zelfstandig behoorlijke weerstanden te overlopen en ook in staat klappen te incasseren. Op de tweede plaats omdat de samenwerking op het niveau compagniescommandant—eskadronscommandant wordt begonnen. Hierdoor komt geen van beide wapens in de lucht te hangen en er is een grotere zekerheid over het verantwoord gebruik van de middelen.

f. ENKELE ANDERE ERVARINGEN

Als grote voordelen van de YP tegenover de Britse FV 432 kwamen de goede waarnemingsmogelijkheden en het bezit van het boordwapen naar voren. Zonder boordwapen wordt het gepantserd personeelsvoertuig louter transportmiddel. Dit brengt een langzamer optreden van de infanterie mee bij zich wijzigende tactische situaties.

De discrepantie tussen bereden en uitgestegen verbindingen in de painfcie is een groot probleem. Aannemende dat de voornaamste taak van de infanterie nog ligt bij het gevecht te voet, moet ook in deze fase de verbinding verzekerd zijn. Dit is thans niet het geval. Zodra de cie uitstijgt wordt de bevelvoering moeilijk vooral ook door het ontbreken van radioverbinding tussen de pc en zijn groepscommandanten.

De YP-408 bleek een werkelijk uitstekend gevechtstransportmiddel, in staat tot het volgen van tks door vrijwel al het normale gecultiveerde terrein. Zwaar akkerland en weilanden bleken in het oefengebied geen problemen op te leveren, de Britse Centurions konden goed worden gevolgd, zelfs, zo nodig, vaak worden ingehaald. De enige belangrijke beperkingen vormden de in het gebied weinig voorkomende diepe brede sloten.

Fase 6

Dit was voor het bat een aanval te voet ingezet bij dagaanbreken door zeer zwaar bebost berggebied, waarin op de enkele paden en wegen vernielingen waren gesteld. Na het verdrijven van de vijand en het bezetten van de uitgangen diende een doortocht voor de tks en de vtgn te worden vrijgemaakt, ten einde deze aan te trekken om te kunnen uitbreken.

De aanval was nog maar juist begonnen en het

bos was nog niet bereikt toen een vijandelijke aanval op de flank losbarstte. D.m.v. artillerievuur, mortiervuur, vuur van tks en van de YP-mitrailleurs kon de vijand tot staan worden gebracht en vervolgens door de aanvallende cie worden verdreven. De actie van deze cie maakte het mogelijk dat de zuid hiervan oprukkende nevensic snel kon oprukken en het aanvalsdoel nemen. Na inspannende geniearbeid konden de tks en wielvoertuigen worden aangetrokken. Hierbij bleek dat de Britse tks, mits beschermd door enige inf, niet aarzelen zich letterlijk door bossen te wringen. Helaas ging de geplande uitbraak niet door, omdat juist hiervoor einde oef werd gegeven.

3. vpc en/of cp

Over het al of niet inrichten van een vcp bestaat verschil van opvatting. Het moet onzes inziens aan de commandant worden overgelaten. C-45 Painbat heeft in deze oefening — vooral overdag — een veelvuldig gebruik van een vcp gemaakt. In de verdediging is gebruik van een vcp zeker niet altijd noodzakelijk.

Bij het vertragend gevecht en de aanval lijkt inrichting veelal wenselijk. Omstandigheden als: — wenselijkheid dat de commandant zich ver vooraan bevond;

— grote diepte van het vak;
— aanwezigheid van terreinfiguraties die de verbindingen afschermden;
— dichte bossen of kale open vlakten, die het inrichten van de cp dicht genoeg bij de voorste eenheden beperkten;
hebben ertoe geleid dat het inrichten van een vcp noodzakelijk werd.

Ook bij deze oef bleken de volgende voordelen van een vcp:

— het was er rustiger dan in de cp;
— goed gecamoufleerd viel de vcp minder op dan de cp;
— er ontstonden twee gescheiden mogelijkheden van commandovoering.

Als nadelen kwamen naar voren:

— de verzorging vroeg extra inspanning;
— het bracht extra belasting van stafpersoneel mee;
— veelal was extra personeel nodig voor beveiliging.

Bij het vertragend gevecht kan het aanbeveling verdienen op twee verschillende assen twee commandoteams te vormen, bv. BC/S3 en PBC/S2. Bij goede planning van de lokaties van deze teams, ontstaat voor de bc de mogelijkheid via

de pbc verbinding te onderhouden met de voorzie op de as waarover hijzelf niet verplaatst. Bij bebost, heuvelachtig of bergterrein is juist deze verbinding niet steeds verzekerd. Ook ontstaat er een eenvoudige mogelijkheid om, indien noodzakelijk, overlappend het commando te kunnen overnemen.

4. Verbindingen

a. Algemeen

Het behoeft geen betoog, dat zich bij een oef als deze waarbij, in internationaal verband, over grote afstanden snel en beweeglijk werd opgetreden, interessante verbindingproblemen hebben voorgedaan.

De kernproblemen die nader zullen worden belicht zijn de volgende:

— de verschillen tussen Britse en Nederlandse werkwijze en materieel;
— de afstanden waarover verbinding moest worden onderhouden;
— de continuïteit in de bezetting van de essentiële verbindingen.

b. Verschillen Brits—Nederlands

Een vergelijking van de gebruikte toestellen leerde dat de frequentiebanden grotendeels gelijk lopen. Hiermee was de basis voor goede samenwerking aanwezig.

Helaas bleek de Britse procedure af te wijken van de Nederlandse (NAVO) procedure. Voor de aanpassing werden de volgende algemene gedragsregels gesteld.

Intern in het bataljon wordt de Nederlandse werkwijze en procedure gevolgd op de commando- zowel als op de verzorgingsnetten. Zodra met een Britse eenheid wordt samengewerkt, wordt op cies- en batsniveau de Britse procedure gebruikt voor de verbinding met de Britse stations. Op deze niveaus is Engels de voertaal. Ten einde verwarring te vermijden worden de Britse stations altijd afzonderlijk opgeroepen.

Ten aanzien van het wisselen van frequenties en roepnamen werd bepaald:

— de compagniesnetten en -roepnamen wijzigen niet;

— op het bataljonscommando en verzorgingsnet, evenals op het verkenningsnet, worden de frequenties wel, de roepnamen niet dagelijks veranderd;

— op de brigadenetten wordt dagelijks van frequentie en roepnaam gewisseld.

De dagelijkse veranderingen van frequenties en roepnamen waren tevoren in een lijvig boekwerk aan alle deelnemende eenheden verstrekt. Deze veranderingen worden d.m.v. een computer bepaald. Tevens maakten de Britten op brigade-niveau geen gebruik van een apart inlichtingen-net, noch van een apart NBC-waarschuwingsnet. Ook op het gebied van de verzorgingsverbindingen bestaan grote verschillen. Een bataljonsverzorgingsnet, zoals wij dat kennen, bestaat niet. De reden hiervan is, dat de verzorging van de eenheden van bataljonsgrootte voortdurend onder brigadecontrole geschiedt. De Britten kennen wel een uitgebreid brigadeverzorgingsnet. Dit net bestaat uit AM-toestellen; op het net wordt alleen van gesproken taal gebruik gemaakt en niet van telegrafie. Ten einde hieraan tegemoet te komen werd het volgende geregeld:

— het bataljonsverzorgingsnet zal normaal functioneren;

— het brigade-administratienet zal niet worden gebruikt;

— de in het bat aanwezige AM-toestellen worden ingezet op het brigadeverzorgingsnet, waarbij geen gebruik van telegrafie zal worden gemaakt;

— het voor de 3e-echelonsverzorging toegevoegde detachement van een treinenbataljon zal eveneens op het brigadeverzorgingsnet worden ingepast.

Tijdens de oef bleek het brigadeverzorgingsnet overbelast. Voor ons bat bleek het zeer moeilijk zich op dit net te handhaven, omdat de Britse toestellen veelal sterker waren en dus een groter bereik hadden dan de onze. De overbelasting werd veroorzaakt door het grote aantal stations en ten dele door de gevolgde procedure. Deze procedure eiste dat ieder half uur de sterkte van alle stations werd gevraagd. Dit ging ten koste van de tijd voor normale berichtgeving. Ook bleek dat bij het invallen van de duisternis de atmosferische storingen dermate groot waren, dat verbinding tot zonsopgang was uitgesloten. Dit betekende een enorme handicap, omdat de bevoorrading juist bij duisternis diende te geschieden.

Ter ontlasting van het net werkte wel de dagelijkse logistieke conferentie die de „DAA & QMG” hield. Hierbij werden de plannen voor de volgende dag besproken en verzorgingsrichtlijnen uitgegeven.

Door dit alles werd vaak en veel een beroep gedaan op het beproefde middel van verbinding, de motorordonnans.

5. Afstanden

a. *De commandonetten*

De radiotoestellen hebben binnen de bataljons-sfeer zeer goed gefunctioneerd. Als de afstanden bijzonder groot werden, of de terreinfiguratie obstakels opleverden, werd gebruik gemaakt van relayeestations. In sommige situaties — bij wat minder mobiel optreden tijdelijk — werd de lange antenne RC-292 uitgezet. Dit had meestal een gunstig resultaat.

De verbinding met de brig was via onze RT68 meestal niet te realiseren. De afstand die veelal moest worden overbrugd was te groot. Deze verbinding werd dan ook onderhouden d.m.v. de radiotoestellen van de toegevoegde Britse liaison-officier. De liaisonofficier beschikte over twee gepantserde personeelsvoertuigen met identieke verbindingmogelijkheden. Deze voertuigen waren permanent gekoppeld aan resp. de pwco van de bc en de pbc.

b. *De verzorgingsnetten*

Gewoonlijk was de afstand tussen commandopost en gevechtstrein ca. 8 km en tussen commandopost goederentrein ca. 30 km. De plaats van de goederentrein werd door de brigade bepaald.

De verbinding tussen de S-4, de gevechtstrein en de bataljonshulp-post was via het bataljonsverzorgingsnet veelal redelijk. De verbinding tussen verzorgingsgebied en commandopost slecht, door te grote afstand, terreinobstakels en de reeds vermelde overbelasting van het net. Over een tweede antenne RC-292 werd helaas niet beschikt, zodat deze verbinding niet kon worden uitgebuit. Een dergelijke antenne, organiek ingedeeld bij de S-4 en de commandant van het verzorgingspeloton, kan goede diensten bewijzen.

c. *Continuïteit van de essentiële verbindingen*

De bezetting aan personeel voor het commandonet bleek voldoende te zijn. De verbinding met de brigade en de compagnieën kon door een goede indeling van het personeel gedurende de gehele oef worden volgehouden. Als de situatie het toeliet werd een officier van dienst ingeschakeld.

Bij deze oef is wél duidelijk gebleken dat de verzorging een continubedrijf is en dat een 24-uursbezetting voor verbinding met de brig en voor het bataljonsverzorgingsnet moet zijn gewaarborgd.

Behalve de reeds gesignaleerde materiële tekortkomingen bleek ook de personeelsbezetting ontoereikend. Toevoeging van ten minste één radiotelefonist aan resp. de gevechtstrein en de goederentrein is zeer gewenst. Bij deze oef is hiervoor geput uit de lijnploeg van de verbindingsgroep. Al het personeel van deze lijnploeg heeft bij het bat een opleiding tot radiotelefonist gevolgd. De continue bezetting van de verzorgingskern van de commandopost kan worden bereikt door dienstploegen te formeren uit de S-4, de S-1, de WGTO, de SM toegevoegd S-1 en de SM toegevoegd S-4.

6. Verzorging

a. Algemene opzet

Voor de aanvang van de oef werden met de Britse brig en div oriënterende besprekingen gehouden ten einde de systemen te vergelijken en aan te passen. Gezien het verschil in systeem resulteerde dit in een logistiek beperkt zelfstandig maken van het bat, door het in steun geven van een detachement van een treinenbataljon. Dit detachement bestond uit de volgende elementen:

- Stafdet;
- een det van een Hrstcie;
- een det van een Bevocie;
- een det van een Gnkcie;
- een mbl Hrstplg van een Vdbat;
- een Cadidet;
- een Veldpostdet.

Het geheel stond onder commando van de PBC van het treinenbataljon. Een vergelijking tussen de Britse en Nederlandse echelonnering geeft het volgende beeld.

Brits	Nederlands
Gevechtsvoertuigen onder batscontrole	idem
A 1 ech onder batscontrole	gevechtstrein idem
A 2 ech onder brigcontrole	vzgeb (goederentrein) onder batscontrole
A 3 ech onder brig/div controle	Tnbat onder brigcontrole

Als aanpassing werkte het vzgeb van 45 Painfbat onder bevel van de S-4, maar het verplaatste op bevel van de Britse brig. In de Britse organisatie bestaat de verticale structuur inzake materieel en personeel. De „DAA & QMG” (Brig log off) dirigeert zowel materieel als personeel. Dit betekent eenhoofdige leiding in de verzorgingskern. In de huidige Nederlandse organisatie kan iets dergelijks alleen via coördinatie en

overleg worden bereikt. Dit werkt vertragend. Bovendien beschikt de S-1 niet over eigen verbindingsmiddelen. Hij heeft geen eigen mogelijkheden om door inluisteren op de netten op de hoogte te blijven van de situatie. Een overweging of het niet wenselijk is de Britse organisatie, waarin alle verzorgingsaangelegenheden onder de S-4 ressorteren, over te nemen is alleszins de moeite waard.

b. De voorbereiding en planning

KL IV. Bij de voorbereiding werd uitgegaan van het standpunt dat het bat zijn taak met het organieke materieel moest kunnen uitvoeren. Met uitzondering van twee ziekenauto's 1 t en 250 jerrycans werd geen Kl IV-materieel meegevoerd.

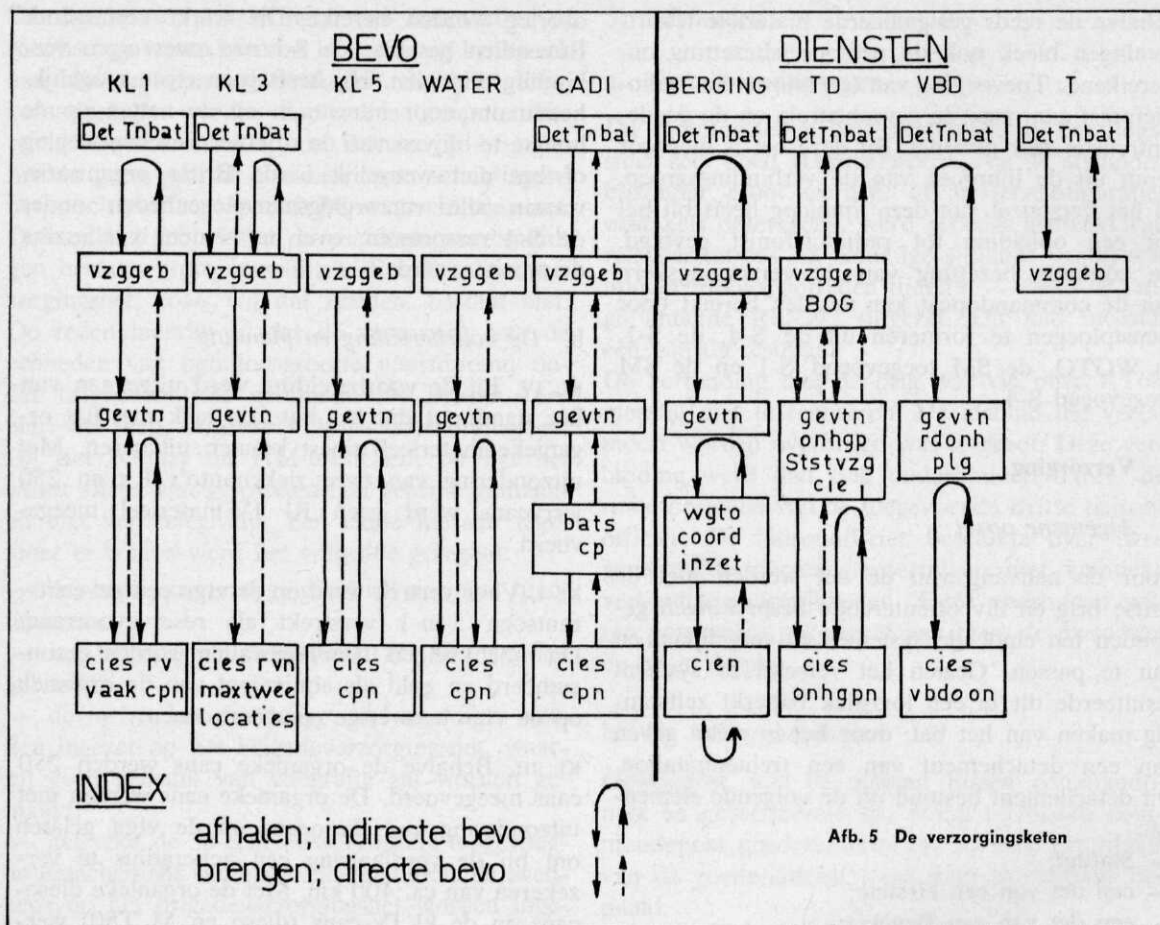
KL I. Voor vertrek werd op de vtgn een gevechtsrantsoen 5-in-1 verstrekt als reservevoorraad. Dit mocht alleen in noodgevallen worden geconsumeerd en gold als equivalent van de organiek op de vtgn aanwezige noodrantsoenen.

KL III. Behalve de organieke cans werden 250 cans meegevoerd. De organieke cans werden met uitzondering van diesocans op de vtgn gelaten om bij de verplaatsing een actieradius te verzekeren van ca. 400 km. Met de organieke diesocans en de kl IV-cans (dieso en M T80) werden drie vrachtauto's bos ingericht voor de bevoorradings. Ramingen voor de gehele oef werden opgemaakt. Deze bedroegen o.a. 58.000 l dieso en 80.000 liter MT 80.

KL V. Voor de oef werd een totale hoeveelheid munitie toegewezen. Voor de verdeling werd een actieperiode van 12 dagen aangehouden. Op basis van deze gegevens werd een dagrantsoen vastgesteld, dat tevens als BMR werd beschouwd. Voor vertrek werden aan iedere cie twee dagrantsoenen verstrekt. Voor het overige werd bepaald: dagelijks aanvulling op aanvraag op basis van het BMR. Aanvragen hierboven alleen met toestemming BC. Aangezien geen DMK aanwezig was, werd de munitiebevoorradings gespeeld op het verzorgingsgebied.

TECHNISCHE DIENST. Meegevoerd werden 100% AS-20 winkel- en directe ruilartikelen; 3e-ech-steun door een tnbat.

VERBINDINGSDIENST. Gebaseerd op opgedane ervaringen waren extra 2e-echelonsartikelen, componenten en verwisselartikelen aangevraagd en verkregen. De 3e-echelonssteun kwam van 1 Div.

INTENDANCE. Voor de oef bestonden er geen herstel mogelijkheden. De badfaciliteiten kwamen van Britse zijde.

CADI. Twee Cadiwagens waren op aanvraag beschikbaar bij het tnbat.

WATER. Dit diende plaatselijk te worden betrokken.

VERVOER. Geen transportsteun voor organiek transport was voorzien.

GENEESKUNDIGE AFVOER EN VERPLEGING. Voor ziekenhuisopname waren lijsten van Duitse hospitalen tot op ciesniveau verstrekt. Overigens normaal volgens VO 45 Painfbat.

c. Werkwijze en ervaringen

De uiteindelijk gebruikte verzorgingsketen is geschetst in afb. 5.

Gedurende de oef verplaatste de gevechtstrein negenmaal, het verzorgingsgebied zevenmaal en het detachement van het treinenbataljon zesmaal. Het verzorgingsgebied werd enkele malen in de

voornacht verplaatst waardoor de bevoorradingstijd ernstig werd bekort. Ook was door het aanpassen aan de Britse organisatie een goede coördinatie tussen de verplaatsingen van de gevechtstrein en het verzorgingsgebied niet altijd verzekerd.

RAPPORTAGES. Door de intensieve gevechtshandelingen bleek het aanvankelijk moeilijk deze geaccentueerd doordat de ondercommandanten soms geneigd waren meer aandacht te besteden aan de tactiek dan aan de verzorging. Een oplossing in deze is de plv compagniescommandant goed tot hun recht te laten komen. Dit werd nog ten op vastgestelde tijden, bv. om de twee uur, op het verzorgingsnet te laten komen. Zij kunnen dan de rapportages verzorgen, aanvragen doen en richtlijnen van de S-4 ontvangen.

KL I. De bevoorrading van de rantsoenen 5-in-1 geschiedde waar mogelijk direct tot op cies-onmoetingspunten. Wanneer dit door de voortdurend wijzigende tactische situatie niet mogelijk was haalden de cien af bij de gevechtstrein. De

rantsoenen voldoen goed. Zij werden door versterking van brood, margarine en fruit nog verbeterd. Het bereiden en opvoeren van warme maaltijden stuitte bij snel wisselende gevechtssituaties op grote moeilijkheden. Het schillen van aardappelen duurt met het daarvoor vrij te maken personeel ongeveer 6 uur. Verstrekken van aardappelpuree of gedroogde aardappelen kan hier oplossing brengen. Het probleem de warme maaltijd bij de cien te krijgen blijft een voortdurende zorg. Ondanks al deze moeilijkheden werd driemaal vers warm eten verstrekt.

KL II. Ook nu bleek weer de noodzaak van invoering van een tweede vrachtauto 3 t AD voor de cien. Ransels kunnen in de YP niet worden meegevoerd. Broodzak, slaapzak en een dagrantsoen Kl 1 is het maximum dat, behalve de organieke uitrusting, kan worden beladen. Het ontwikkelen van specifieke uitrusting t.b.v. gemechaniseerde eenheden lijkt geen overbodige luxe.

KL III. Tijdens deze oef kwam het bos-probleem volledig tot zijn recht. Een goed werkbaar standaarduitrusting van de bos-vrachtauto 3 t was:

- 80 cans MT 80;
- 70 cans dieso;
- 5 cans OMD 110 en/of DO 60;
- 1 can kerosine;
- 1 can antivries;
- overige oliën en vetten volgens aanvraag.

Het beste zou wellicht zijn twee standaarduitrustingen vast te stellen en wel één voor de painfcie en één voor de ststvgz- en de ostcie. Het aantal beschikbare bos-vtgn laat dit echter niet toe. Aan de bos-vtgn werden zeer hoge eisen gesteld. Maximaal kan een bat drie vrachtauto's 3 t bos inzetten en wel alleen als extra cans worden verstrekt. Het defect raken van een vtg maakt de herbevoorrading onaanvaardbaar lang, als ervan wordt uitgegaan dat deze 's nachts geschiedt. Gedurende de oef werden twee vrachtauto's 3 t bos, geladen met standaardlading, door het tnbat permanent ter beschikking gesteld. Op deze wijze slaagde de bevoorrading.

Gebleken is dat de benzinebevoorrading extra aandacht vraagt. De actieradius van de YP is zodanig dat dit weinig problemen schept. De meeste Munga's en veel 1 t vtgn zijn radiodragend. Ook zonder verplaatsing hebben deze een hoog benzineverbruik omdat zij regelmatig moeten draaien voor het opladen van de accu's. Gesteld kan nog worden, dat de bevoorrading sneller verloopt bij ruiling van cans bij de vtgn, dan

wanneer moet worden gewacht tot de cans zijn geleege. Het verdient aanbeveling de organieke cans altijd op de vtgn te laten en de bats permanent, in ieder geval bij grote oefn, te doen beschikken over voldoende cans voor het uitrusten van vier vrachtauto's 3 t bos. Dit komt neer op 320 cans benzine MT 80 en 280 cans dieso. Bij wijze van proef werd door het tnbat een tankauto (MT 80) in het bataljonsverzorgingsgebied geplaatst. Het vullen van lege cans uit deze tankauto leverde tijdwinst op t.o.v. de omloop naar het tnbat en het aldaar leeg tegen vol ruilen.

d. Technische Dienst

In de gevechtstrein werd de commandant van de onderhoudsgroep van de ststvgzie door de bataljonsonderhoudsgroep voorzien van extra AS-20-artikelen, winkel- en directe ruilartikelen. Dit bespaarde de compagniesonderhoudsgroepen vaak de lange omloop naar het verzorgingsgebied. Een mobiele „quick-serviceploeg” van de bataljonsonderhoudsgroep, toegevoegd aan de gevechtstrein bleek ideaal. Er bestaat hiervoor echter geen organiek transport, zodat moet worden geïmproviseerd.

Het dagelijkse totale reparatieaanbod bij alle echelons beliep 25 tot 30 vtgn. Gedurende de gehele oef werden slechts vier YP-408 en twee Nekafs bij de bataljonsonderhoudsgroep ter reparatie aangeboden. Alle overige vtgn waren derhalve Munga's, 3-tonners en 1-tonners.

e. Verbindingen

Het bat beschikt niet over verwisselcomponenten. Gebleken is dat verwisselcomponenten RT-70, RT68 en PP112 het meest nodig zijn. Veelvuldig werden buizen verwisseld. De buizen bleken nogal eens niet defect te zijn. Op ciesniveau wordt echter niet over meetapparatuur voor het testen van buizen beschikt.

Dit artikel mag worden beëindigd met enkele belangrijke conclusies die ten dele in het voorgaande reeds zijn getrokken of aangeduid.

— Langdurige oefeningen in groot verband zoals „Eternal Triangle” hebben een grote waarde, omdat zij de werkelijkheid in vele opzichten nabijkomen. De problemen op alle gebieden komen naar voren en moeten op korte termijn worden opgelost. De eenheden krijgen vertrouwen in eigen kunnen.

— Een nauwkeurig geregelde scheidsrechterlijke dienst is voor het welslagen noodzakelijk. Van groot belang is hierbij, dat de scheidsrechters

van beide partijen vooraf contact opnemen omtrent de toepassing van de regels.

De partijen dienen zich zonder kritiek of commentaar aan de beslissingen van de scheidsrechters te houden.

— Het YP-408 bat leent zich zeer goed voor het in het moderne gevecht veel voorkomende onder bevel stellen van eenheden over en weer. Dit kan zeer snel en soepel verlopen, vooral als de commandanten vooraf persoonlijk contact kunnen leggen en duidelijke afspraken over de verbindingen worden gemaakt.

— In deze oef is de grote terreinvaardigheid van de YP-408 duidelijk aangetoond. In het heuvelachtige terrein deden de YP's niet onder voor de Britse rupsvoertuigen. Op de weg is de YP aanmerkelijk sneller.

— Het bereik van de verbinding van het bat

naar de brig dient te worden vergroot. Maatregelen moeten worden getroffen om de verzorgingsverbindingen qua afstandsbereik en continuïteit te verzekeren.

— Voor de KI III-bevoorrading dient het bat te beschikken over vier met de nodige cans beladen 3 t vrachtauto's. De organieke cans dienen altijd op de vtgn te blijven.

— Het ter beschikking stellen van een tweede 3 t vrachtauto AD voor de compagnieën is — met uitzondering van de ostcie — noodzakelijk.

Tot slot een conclusie voor rekening van de leider van de oef: „Flexibility is the inability to make up a sound plan”.

Niet onvermeld mag blijven dat aan de samenstelling van dit artikel officieren van het bataljon in belangrijke mate hebben meegewerkt.

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken u om uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van tenminste 3 cm, met dubbele regelafstand en voorzien van uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze tussen die tekst moeten worden opgenomen.

Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oost-indische inkt en op teken- en calqueerpapier. Letters en

cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog tenminste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 15 cm breedte.

Toevoeging van schetsen en afbeeldingen, respectievelijk foto's, verhoogt de aantrekkelijkheid van uw artikelen ten zeerste vooral indien zij origineel zijn.

Automatisering en centralisatie van voorraadadministraties van KLu-depots

F. K. L. Rogier

Luitenant van de Koninklijke Luchtmacht

Inleiding

In het Luchtmacht-nummer van dit blad is een artikel gepubliceerd van Majoor J. J. W. A. Barnhoorn over de geautomatiseerde centrale voorraadadministratie van de KLu.¹ In aansluiting hierop zal in dit artikel nader op de eerste fase van dit oprichtingsproject, de automatisering en centralisatie van de voorraadadministraties van de materieeldepots, worden ingegaan.

Huidige situatie

De 26 voorzieningseenheden van de KLu-onderdelen dienen de materieelaanvragen voor de vorming en aanvulling van hun voorraden in bij 5 materieeldepots en leveren het herstelbare of niet meer nodige, bruikbare materieel in bij deze depots. Bij de depots worden de aanvragen, die doorgaans per telex binnenkomen, omgezet in aanvraagformulieren (L.Form. 14926), die worden beoordeeld en geboekt. De uitgifte vindt plaats aan de hand van een kopie van dit aanvraagformulier. De inleveringen geschieden met

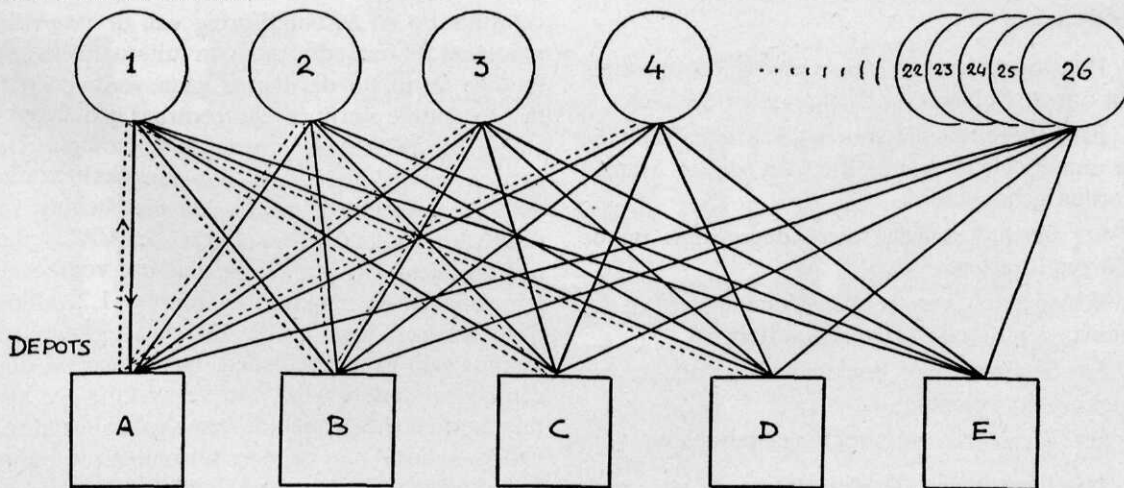
¹ Mil. Spect. 136(1967)(5)255.

behulp van een inleverformulier, dat na controle eveneens wordt geboekt. Alle boekingen, dus verstrekkingen, inleveringen en overige mutaties, zoals ontvangsten uit bestellingen, reparatieacties, enz., worden bij de depots tevens vastgelegd in papieren ponsbanden, die worden doorgezonden naar de afdeling Mevag van het MvD om te worden verwerkt in de geautomatiseerde bevoorradingsadministratie. Voor wat betreft het aanvragen en verstrekken van materieel is deze situatie schematisch aangegeven in afb. 1.

Nieuwe situatie

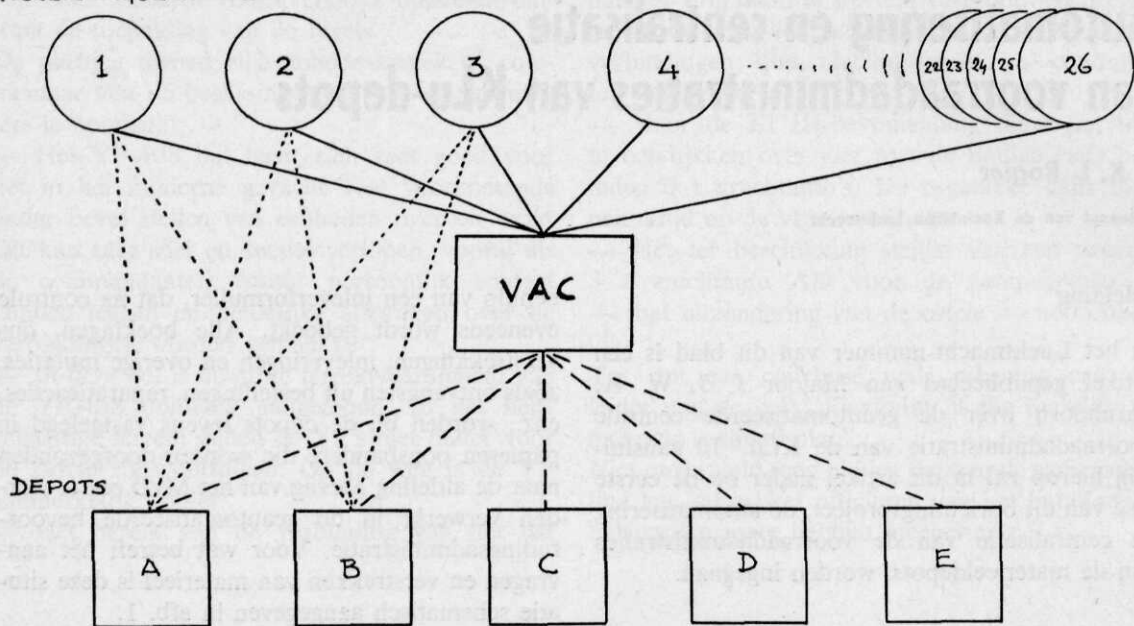
De voorzieningseenheden gaan de materieelaanvragen indienen bij het Voorraadadministratie Centrum (VAC), waar beoordeling en boeking plaatsvindt en dat een verstrekingsopdracht zendt naar het desbetreffende depot, dat het aangevraagde materieel voert. Aldaar vindt verstrekking plaats aan de aanvrager. De inleveringen van materieel blijven voorlopig rechtstreeks bij de depots plaatsvinden, die de ontvangstdocumenten voor boeking doorzenden naar het VAC. Hier worden alle boekingen verwerkt en de nodige informatie voor de afdeling Mevag

VOORZIENINGSEENHEDEN

Afb. 1 Aanvraag en verstrekking van materieel in de huidige situatie
 ————— aanvragen, ... verstrekkingen

VOORZIENINGSEENHEDEN

Afb. 2 Aanvraag en verstrekking van materieel na oprichting VAC

————— aanvragen, - - - - - verstrekkingsoopdrachten, ... verstrekkingen

wordt er samengesteld en doorgezonden. Voor wat betreft het aanvragen en verstrekken is deze nieuwe situatie aangegeven in afb. 2.

Welke taken van de depots gaat het VAC nu vervullen?

In de organisatie van de depots van de KLu zijn de administratieve werkzaamheden, voortvloeiend uit de distributietaak van het depot, grotendeels ondergebracht bij de afdeling Materieeladministratie en de afdeling Registratie, Verificatie en Archief van de Materieeldienst. De afdeling Materieeladministratie heeft de volgende taken.

1. Het voorbereiden van materieel documenten. Dit omvat globaal de onderstaande deeltaken:
  - a. het beheer van het voorraadkaartenbestand en de materieelaanvragen, die niet direct kunnen worden gehonoreerd;
  - b. het verwerken van referentiegegevens op de voorraadkaarten;
  - c. het sorteren van boekingsdocumenten en samenvoegen met de voorraadkaarten;
  - d. het beoordelen en boekingsgereed maken van boekingsdocumenten;
  - e. het geven van verstrekkingsoopdrachten.
2. Het boeken van de mutaties op de voorraadkaarten.

3. Het nabewerken, d.w.z. verifiëren, controleren en corrigeren van de mutaties en het doorzenden van ponsbanden.

4. Diverse bijzondere taken, zoals:

- a. de behandeling van zg. prioriteitsaanvragen;
- b. de administratie van bestel- en reparatieopdrachten;
- c. de voorraadbeheersing en verwerving van een gedeelte van het artikelenpakket.

Bij de beschouwing van bovengenoemde taken blijkt, dat de onder 1 t/m 3 genoemde taken een directe binding hebben met de voorraadkaart. Bij centralisatie en automatisering van de voorraadadministratie zal dit medium uiteraard in zijn huidige vorm bij de depots gaan verdwijnen en in een andere vorm in een centraal geheugenbestand bij het VAC worden opgenomen. Een logisch gevolg hiervan is, dat alle werkzaamheden, die momenteel geschieden met behulp van deze voorraadkaart, dan ook bij het VAC zullen plaatsvinden. Dit impliceert, dat het voorbereiden, boeken en nabewerken van ca. 1,2 miljoen mutaties per jaar in de toekomst grotendeels automatisch gaat geschieden. Bovendien zal door een geheel andere wijze van verwerking een aantal van de bovengenoemde taken geheel gaan vervallen. Van de min of meer bijzondere, in punt 4 genoemde taken zal waarschijnlijk alleen de behandeling van de prioriteitsaanvragen door het

VAC worden overgenomen. De beide andere taken zullen echter, wellicht in enigszins gewijzigde vorm, bij de depots blijven.

De afdeling Registratie, Verificatie en Archief heeft de volgende taken:

1. het registreren van materieel-documenten;
2. het intern en extern verzenden van materieel-documenten;
3. het opleggen van materieel-documenten;
4. de voortgangscontrole op juiste en tijdige afdoening;
5. het controleren van handtekeningen en het administreren van bevoegdheden;
6. controletaken voor voorraadinspectie en voorraadbeheersing.

Bij de oprichting van het VAC zullen de meeste materieel-documenten bij het VAC binnenkomen en aldaar worden geregistreerd, zodat deze taak voor het depot grotendeels komt te vervallen. De interne en externe verzending en het opleggen van materieel-documenten zullen echter moeten blijven geschieden. De kwantiteit van deze werkzaamheden zal echter worden beperkt, doordat op het depot minder met deze documenten zal worden gewerkt. De voortgangscontrole zal ook minder omvangrijk worden, doordat immers veel taken van de afdeling Materieeladministratie door het VAC worden overgenomen. De overige taken zullen blijven bestaan, ofschoon wel veranderingen in de wijze van uitvoering zullen optreden.

Taakuitvoering door het VAC

Het VAC zal zijn taak, het bijhouden van de voorraadadministratie van de depots, gaan uitvoeren met behulp van een computer. Wat voor soort of merk computer dit gaat worden staat nog niet vast. Momenteel worden door de Werkgroep van de Commissie Oprichting Centrale Voorraadadministratie de eisen opgesteld, waaraan het systeem zal moeten voldoen en op grond waarvan nog dit jaar de computerkeuze zal worden gedaan. Bij deze keuze zal ook rekening worden gehouden met de uitbreiding, die het VAC in de tweede fase zal ondergaan. Bij de voorbereiding van de oprichting van het VAC en vooral op het punt van de apparatuurkeuze kan gelukkig worden geprofiteerd van de kennis en ervaring, die in de loop der jaren bij de afd. Mevag is opgedaan. Hier wordt immers reeds jaren met computers gewerkt (zie afb. 3).

Mutatieverwerking

De werkwijze, die bij het VAC zal moeten worden gevolgd, is inmiddels door de Werkgroep geanalyseerd, zodat de globale opzet hiervan vaststaat. Alle mutaties, die bij het VAC binnenkomen, zoals aanvragen van de KLu-onderdelen, ontvangstmutaties van de depots, bestelmutaties van het DMLu enz., worden, voor zover nodig, omgezet in een machinaal verwerkbaar informatiedrager. Hierna begint de eigenlijke mutatieverwerking, die te onderscheiden is in drie fasen:

Afb. 3 De afdeling Mevag van het MvD werkt al jaren met computers

Voorbewerking, Hoofdprogramma en Nabewerking. Enkele malen per dag worden alle mutaties voorbereid, d.w.z. gecontroleerd op volledigheid en juistheid en omgezet in standaardvorm, zodat ze verwerkingsrijp zijn.

In het hoofdprogramma, dat eveneens enkele malen per dag zal worden afgewerkt, worden de voorbereide mutaties geconfronteerd met een beperkt bestand en zo mogelijk aan de hand hiervan beoordeeld en geboekt. Tijdens deze verwerking worden diverse soorten uitvoer, zoals verstrekingsopdrachten, berichten voor de aanvrager, boekingsbevestigingen, enz. opgebouwd. Bij dit, meermalen uit te voeren, hoofdprogramma worden de mutaties niet met het gehele bestand geconfronteerd, omdat door de omvang van het totale bestand van gevoerde artikelen, nl. ca. 240.000, de verwerkingstijd te lang zou worden. Deze bestandssplitsing kan namelijk worden gerealiseerd, omdat bij onderzoek is gebleken, dat het merendeel van de te verwerken mutaties betrekking heeft op een relatief beperkt aantal artikelen. In dit programma zullen bepaalde mutaties niet worden verwerkt; deze zullen éénmaal per dag in een apart hoofdprogramma met de rest van het bestand worden geconfronteerd en verwerkt. Tijdens het hoofdprogramma worden diverse soorten uitvoer opgebouwd, waarvan sommige soorten, bv. verstrekingsopdrachten, een spoedige afdoening vereisen. Na ieder hoofdprogramma zullen deze spoedeisende vormen van uitvoer in een afzonderlijk nabewerkingsprogramma worden vervaardigd, zodat directe verzending kan plaatsvinden. Op deze wijze zullen de verstrekingsopdrachten op zeer korte termijn aan de depots kunnen worden doorgegeven. De tijd tussen ontvangst van de

aanvraag en het doorseinen van de verstrekingsopdracht zal naar verwachting gemiddeld 4 uur bedragen. De vormen van uitvoer, die geen spoed vereisen, worden aangehouden en éénmaal per dag, nadat het hoofdprogramma voor de weinig muterende artikelen is afgewerkt, in het grote nabewerkingsprogramma vervaardigd.

Het bovenstaande geeft slechts in grote lijnen aan hoe de mutatieverwerking bij het VAC zal gaan plaatsvinden, zodat bepaalde aspecten hierbij niet zijn vermeld. Een meer gedetailleerde beschrijving zou echter in het kader van dit artikel te ver gaan.

Realisatie van het VAC in de eerste fase

Zoals reeds in het vorige artikel werd uiteengezet vormt deze eerste fase van de oprichting van het VAC geen einddoel, doch slechts een noodzakelijke tussenstap om tot het einddoel te geraken. Dit wil echter geenszins zeggen, dat deze eerste fase geen verbeteringen tot gevolg zal hebben. In de eerste plaats zal een enorme hoeveelheid routinewerk worden geautomatiseerd, waardoor enerzijds personeel voor hoger gekwalificeerd werk wordt vrijgemaakt en anderzijds de mogelijkheid wordt geboden de sterk gestegen arbeidskosten te verminderen. Bovendien zal de mutatieverwerking door een computer ongetwijfeld sneller en efficiënter kunnen geschieden.

Hoewel de realisatie van deze eerste fase geen spectaculaire verbeteringen in de materieelvoorziening bij de KLu zal inhouden, mag toch wel worden verwacht dat door de betere stroomlijning van procedures en organisatorische opzet de kwaliteit en de snelheid van de materieelvoorziening gunstig zal worden beïnvloed.

De moderne tank in een haalbaar perspectief

L. de Hartog

Luitenant-Kolonel der Huzaren

In dit artikel tracht ik enkele aspecten van de moderne tank te belichten. Na enkele algemene punten, zal ik de belangrijkste en actueelste concreter benaderen.

Of in een eventuele toekomstige oorlog kernwapens al dan niet zullen worden gebruikt, is voor de voorbereiding op een conflict niet van zo'n groot belang. Ook indien kernwapens niet zullen worden ingezet, hebben zij, alleen al door hun aanwezigheid, invloed op de wijze van optreden. Het gevecht van de toekomst wordt in ieder geval gekenmerkt door grote beweeglijkheid, snelle veranderingen in de situatie en moeilijk in stand te houden verbindingen. De gevechten zullen in het algemeen korter duren dan voorheen het geval was, aangezien een succes sneller kan worden uitgebuit. Dit snelle verloop kan voor de verliezer, in het ongunstigste geval, zelfs tot een calamiteit leiden.

Het duurt niet lang of de mogelijkheden om de vuurkracht van het conventionele geschut op te voeren, zijn uitgeput. Bij tanks is de toeneming van de vuurkracht tot stand gekomen door een haast niet meer bij te houden perfectionering van de technische middelen, een uitbreiding van de opleidingen en door een sterke vermeerdering van de kosten en van het onderhoud. In tegenstelling tot de vuurkracht zijn de mogelijkheden om de beweeglijkheid en de snelheid te perfectioneren nog niet geheel benut. Zeker in het geval dat de vijand sterker wordt geacht, is het zaak om snel en beweeglijk op te treden. Onder beweeglijkheid wordt tegenwoordig verstaan: de vaardigheid om zich in het terrein, over water en door de lucht te kunnen verplaatsen.

De waarde van de pantsersbescherming wordt begrensd door het feit, dat het gewicht van een tank, in verband met de vereiste snelheid en beweeglijkheid, niet onbepaald kan worden opgevoerd. Onder de huidige omstandigheden prevaleren vuurkracht en beweeglijkheid. Aan de pantsersbescherming moet bepaald niet meer de eis worden gesteld, dat deze een treffer van het kaliber van het eigen kanon, binnen de effectieve

ve dracht daarvan, kan incasseren. Ik meen dat bescherming tegen directe treffers van middelbare artillerie en de vereiste NBC-bescherming de *minimale* eisen hiervoor zijn. Een geringe zichtbaarheid (klein silhouet) en de mogelijkheid om bij duisternis te kunnen optreden, geven vaak een goede dekking. Méér dan zware pantsersing zijn thans goede waarnemings- en oriëntatiemogelijkheden bij duisternis en afdoende NBC-bescherming de moderne eisen voor tanks. Voor de beweeglijkheid geldt nog dat deze bij elke weersgesteldheid, op elk moment van de dag en van de nacht moet kunnen worden benut. Verkenning tegen een 's nachts aanvallende of zich verplaatsende eenheid is moeilijk. Bepaald moeilijk is ook met een kernwapen een treffer te boeken op een zich 's nachts verplaatst onderdeel.

Bij het bepalen wat nu de gewenste tank is, moet men uitgaan van het standpunt, dat niet de enkele tank het gevecht voert, doch het onderdeel. Het aantal tanks is eveneens bepalend. Van groot belang is daarom ook de beweeglijkheid, het rijbereik en de flexibiliteit van het onderdeel. Het idee tank-tegen-tankgevecht moet niet enkelvoudig worden gezien. Het gaat onder de huidige omstandigheden bij het tankgevecht om de strijd van de grotere onderdelen. In dit gevecht kan men een nadeel met betrekking tot de reikwijdte van het tankkanon aanvaarden, indien daartegenover een grote beweeglijkheid en een groot rijbereik staan. Met een grote beweeglijkheid kan, indien juist benut, een minderheid aan eigen zijde worden veronzijdigd. Deze minderheid betreft zowel een numerieke minderheid als de dracht van het kanon.

Na deze algemene opmerkingen heeft het zin enkele punten nader te bezien.

Indien men de vele veranderingen, die met het voortschrijden van de techniek zijn ontstaan, in ogenschouw neemt, blijkt dat zich in de laatste 30 jaren geen radicale wijzigingen hebben voorgedaan in de verschijningsvorm van de tank. Veel minder in ieder geval dan bij het vliegtuig.

Het uiterlijk van de tank zal ongetwijfeld nog wel de nodige veranderingen ondergaan, doch een revolutionaire wijziging ligt niet in de lijn van de verwachting. In de science fiction komen hieromtrent ideeën voor, die nimmer aan een troepenbeproeving werden onderworpen. De verbeteringen die bij de tank alsnog zullen moeten plaatsvinden zijn de volgende.

1. De automatisering van de afstandsbeplanning, de overbrenging daarvan op het geschut en het wegwerken van de scheve radstand.
2. De perfectionering van de waarneming bij duisternis, van de NBC-bescherming en de toepassing van een voertuignavigatieset (en/of een tankkompas).
3. Het opvoeren van de vuursnelheid en de mee te nemen hoeveelheid munitie.
4. Verbeteringen aan de motor (opvoering van het rijbereik en vereenvoudiging van het onderhouds- en reparatiesysteem).

Enkele punten uit deze reeks zullen, gezien het huidige stadium van hun ontwikkeling, in de tank voor de komende 5 à 8 jaren, nog niet worden toegepast.

Bekend is dat de laatste tijd wordt gedacht aan een tankbewapening bestaande uit een lanceerinrichting voor geleide projectielen, waarmee ook niet-geleide projectielen kunnen worden verschoten. Het staat vast dat het geleide projectiel een grotere trefzekerheid boven 2000 m heeft dan het normale projectiel. Maar hier staat toch wel een nadeel tegenover. De lange vluchttijd duurt soms 10 seconden of meer. Kan dat in het moderne snelle gevecht? Werkt deze wachttijd niet in het nadeel van de vurende tank? Is men er zo zeker van dat deze wachttijd niet dodelijk zal blijken voor de vurende tank zelf? Zal de waarde van de tank als gevolg van de installatie van geleide projectielen, recht evenredig toenemen met de verhoging van de aanschaffings- en exploitatiekosten van deze tank? Bekend is, dat deze laatste zéér sterk zullen stijgen. Mogelijk wordt hiermee een ernstig nadeel bereikt: een tank, die zeer kostbaar zal blijken te zijn.

Hierboven stelde ik dat ook het aantal bepalend is. Ik ben van mening, dat de aanschaf van een zeer dure tank (ook duur in het gebruik) met een lanceerinrichting voor geleide projectielen, het aantal tanks drastisch zal verminderen. Dit is een niet te onderschatten nadeel, dat zéér ingrijpend zal blijken. Ik betwijfel of de waarde van zo'n tank groter is dan die van een moderne

tank met een conventioneel kanon. Tenslotte: zal het zo vaak voorkomen dat een tankgevecht boven de 2000 m wordt gevoerd? Is het voor die enkele keer dat deze mogelijkheid zich voordoet, nodig de vele nadelen die daaraan vastzitten op de koop toe te nemen? Een niet te veronachtzamen nadeel van een lanceerinrichting voor geleide projectielen in tanks is ook, dat op diverse niveaus een aanzienlijke uitbreiding van de onderhouds- en reparatiecapaciteit zal moeten plaatsvinden. Deze thans toch reeds zo grote echelons zullen dan alleen nog maar weer uitgebreider en kwetsbaarder worden. Een modern leger kan het nu eenmaal niet stellen zonder een behoorlijk georganiseerde onderhoudssteun. Naarmate deze steun groter en meer beheersend wordt, wordt het leger kwetsbaarder voor vijandelijk optreden dat erop is gericht deze steun uit te schakelen.

Voor het optreden bij duisternis is het infrarood voor verplaatsingen zéér goed bruikbaar. In vrijwel alle landen past men momenteel het infrarood/wit-zoeklicht toe voor het nachtgevecht met tanks. In de laatste jaren heeft dit zoeklicht een geduchte verbetering ondergaan door de toepassing van de Xenon-lamp. Mogelijk dat de helderheidsversterker in de verre toekomst dit zoeklicht kan gaan vervangen. Veel is hierover nog niet te zeggen, aangezien het stadium waarin de helderheidsversterker zich thans bevindt, nog te weinig houvast biedt voor een toepassing op tanks. De helderheidsversterker heeft het voordeel niet aan een zoeklicht te zijn gebonden. Voor het nachtgevecht is eveneens een voertuignavigatieset noodzakelijk (bij bepaalde commandanten in de tank); in de tanks, die hiermee niet worden uitgerust: een tankkompas.

Een mogelijkheid om de vuursnelheid van het conventionele geschut op te voeren is de toepassing van de combustible of de consumable cartridge case. In beide gevallen is de huls van een materiaal gemaakt dat bij het schot meeverbrandt en met de kruitgassen via de loop verdwijnt. Bij de combustible cartridge case is de huls van explosief materiaal gemaakt en werkt daarom mee aan de voortdrijvende werking; bij de consumable cartridge case verkoolt of verpulvert de huls. Omdat bij de toepassing van deze middelen na het schot geen hulsuitwerping plaatsvindt en het totale gewicht van de granaat met meeverbrandende huls aanzienlijk geringer zal zijn dan met een normale huls, wordt de hanteerbaarheid beter en kan de vuursnelheid aanzienlijk worden

opgevoerd. Voordat deze meeverbrandende hulzen in de praktijk kunnen worden toegepast, zullen er wel enkele jaren voorbijgaan, doch hierin zit een reële kans, die een grote verbetering inhoudt en het is te hopen dat aan de verdere ontwikkeling hiervan veel aandacht wordt geschonken.

Het kaliber van het tankkanon is naar mijn mening ook aan een limiet gebonden; het mag de grens waarbij gescheiden lading noodzakelijk wordt, niet overschrijden. Bij toepassing van gescheiden lading neemt de vuursnelheid te veel af.

Ten aanzien van het motortechnisch gedeelte wordt wel eens gesteld, dat het reparatiebeleid een stuk eenvoudiger wordt, indien de hoofdmotor vlot kan worden verwisseld. Maar voor een enigszins eenvoudig mankement, als gevolg waarvan de motor niet loopt of slecht functioneert, wordt het wel wat kostbaar daarvoor een hoofdmotor te verwisselen. Bovendien brengt zo'n beleid een enorm aan- en afvoerprobleem mee. Met het eenvoudig repareren wordt bedoeld, dat op

het niveau van het 2e echelon de meest voorkomende herstellingen kunnen plaatsvinden, zonder dat daarvoor een grote uitbreiding van de reservedelen en van de te gebruiken sleutels op dit niveau nodig is.

Wat de motor zelf betreft geloof ik, dat voor de moderne tank voorshands een luchtgekoelde dieselmotor met ca. 20 pk/t als haalbaar moet worden gesteld. Met de veel- en meer-brandstofmotoren is nog te weinig ervaring opgedaan om deze toe te passen in een tank, die binnen 5 à 8 jaren in gebruik moet worden genomen. Met deze motoren wordt reeds jaren geëxperimenteerd. Een goede oplossing is kennelijk moeilijk te vinden. Voordat dit soort motoren in tanks wordt gebruikt, moet er eerst voldoende ervaring mee zijn opgedaan.

Met een moderne tank zijn zoveel kosten gemoeid, dat een nieuwe vinding alleen mag worden toegepast na een scherpe experimentele controle. Of deze controle juist is geweest moet dan ook nog tijdens een troepenbeproeving worden vastgesteld.

Het Warschau-Pact in cijfers*

L. P. van Oppen

Luitenant-Kolonel van de Generale Staf

Toen de Russische leiders op 14 mei 1955 het Pact van Warschau sloten, was — in tegenstelling tot bij de totstandkoming van de NAVO — vrees voor een dreigende aanval beslist niet het hoofdmotief. De Russen vertrouwden hun bondgenoten niet, ze wensten ze militair niet sterker te maken dan strikt noodzakelijk om het communistische regime te kunnen handhaven. Oude uitrusting was daarvoor voldoende en op verzorgingsgebied, bv. de vitale munitie, werd alleen het strikt noodzakelijke geleverd. Het leger zou wel eens tegen hen kunnen worden gebruikt. Wel stond in juni 1955 de afsluiting van het vredesverdrag met Oostenrijk voor de deur en dan zou ook o.a. de juridische basis wegvallen voor het legeren van Russische troepen in bepaalde Oosteuropese landen. Het Warschau-Pact verschaftte de Sovjet-Unie indirect dit recht weer, zodat men in ieder geval niet van een „bezetting” kon spreken. Het was echter duidelijk dat in 1955, behalve de poging tot het kweken van een sterkere formele politieke band, het terugdringen van de invloed van Joegoslavië en het beveiligen van de Sovjet-zuidflank, het hoofdmotief politiek-propagandistisch was. Het was het antwoord op de toetreding van West-Duitsland tot de NAVO en het Warschau-Pact moest een ruilmiddel worden voor komende onderhandelingen tussen Oost en West. Het Pact werd gesloten voor de duur van 20 jaar en met een automatische verlenging van telkens 10 jaar. Artikel 11 bepaalt echter demonstratief dat het pact zal worden ontbonden zodra een systeem van collectieve veiligheid zal zijn ontstaan. Het organisatieschema (afb. 1) laat er geen twijfel over bestaan wie de baas is. Het PCC — Politiek Consultatief Comité — dient de satellieten het gevoel te geven dat ze een stem hebben in de verschillende militair-politieke vraagstukken. De vergaderingen van het PCC vinden onregelmatig plaats op ministerieel niveau.

Het Warschau-Pactoppercommando zetelt te

* Deze beschouwing over de militaire sterkte van de Warschau-Pactlanden is volledig gebaseerd op open bronnen.

Maarschalk A. A. Gretsjko

Moskou; de opperbevelhebber is de Russische Maarschalk A. A. Gretsjko.¹ De staf is samengesteld uit officieren van alle Warschau-Pactlanden, doch de werkelijke oorlogsplanning ligt volledig in handen van de Russische Generale Staf. Iedere niet-Sovjet-minister van defensie is plaatsvervangend commandant van de Warschau-Pact strijdkrachten. Wat dit in werkelijkheid voorstelt zal duidelijk zijn als men weet dat deze niet-Sovjet-ministers uitsluitend zeggenschap hebben over de strijdkrachten in eigen land. In oorlogstijd treedt de gehele staf op als liaison, waarbij de Sovjet-front-Commandant de lakens uitdeelt. Medezeggenschap van de Oosteuropese landen in vredetijd is dus gering en in oorlogstijd vrijwel afwezig.

Het Warschau-Pact was dus propagandistisch van opzet; het was en is nog steeds een onderhandelingsobject en het scheidt een basis voor de Sovjets om in volle vredetijd troepen te legeren bij hun bondgenoten. De alles overheersende Russische invloed wordt ongaarne geaccepteerd doch protesten hoort men nog maar zelden. Bij de huidige ontwikkelingen is dit echter nog slechts een kwestie van tijd.

De destalinisatie en de, min of meer daaruit voortvloeiende, desatellitisatie hebben echter grote veranderingen tot stand gebracht met als gevolgen: grotere individuele vrijheid en veilig-

¹ Sedert dit artikel werd geschreven heeft maarschalk Gretsjko de overleden minister van defensie, Malinofski, opgevolgd. In zijn functie van commandant van het Warschau-Pact is Maarschalk Iwan Jakoebowski benoemd.
Red.

heid, beperking van de macht van partij en staat, beperktere inmenging in de binnenlandse zaken bij de „satellieten” en eliminatie van de economische exploitatie van de bondgenoten door de Sovjet-Unie. Ten einde de „satellieten” als bondgenoten aan haar zijde te krijgen, en te houden, in het conflict Moskou-Peking, moest de Sovjet-Unie op velerlei gebied concessies doen. De mogelijkheid van een gewapend conflict met China eist bovendien efficiënte, goed uitgeruste en opgeleide legers van vooral betrouwbare bondgenoten in Oost-Europa. Hoewel dit in de topstructuur (nog) niet tot uiting is gebracht, kreeg het pact in toenemende mate belang als middel om tot een grotere militaire en politieke samenhang van de socialistische Oosteuropese landen te komen.

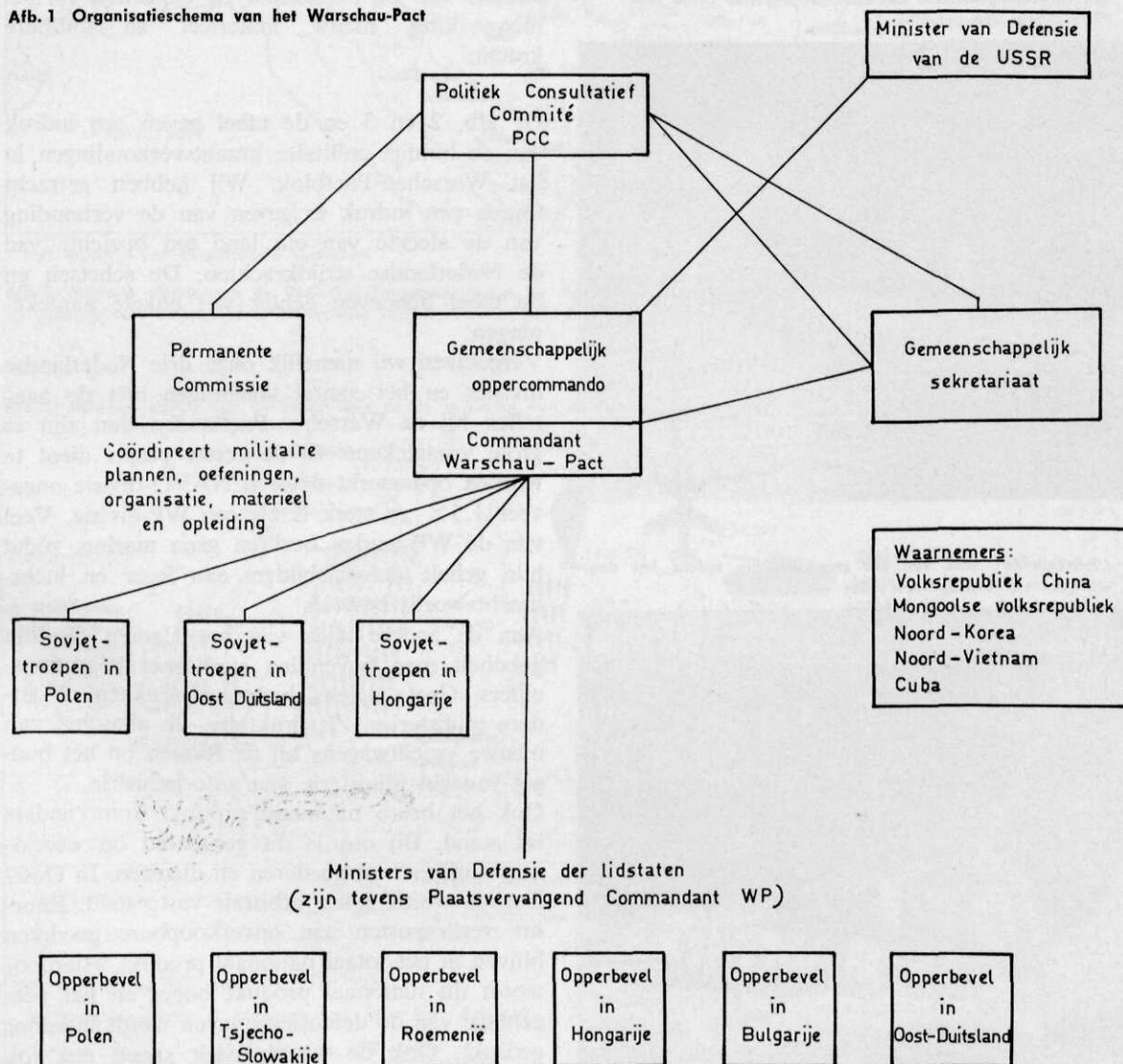
Door invoering van nieuw militair materieel en

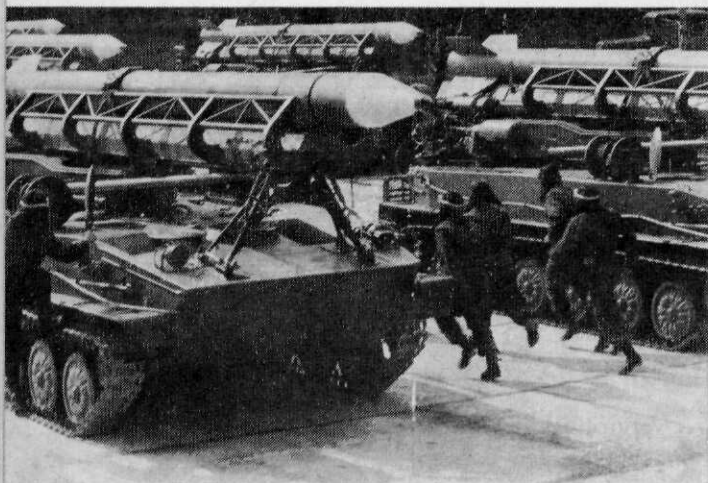
het verlenen van grotere zelfstandigheid ontstonden „nieuwe” legers. Hield men in het Westen vroeger nauwelijks rekening met de „satellieten”, heden is men in toenemende mate gedwongen de toestand opnieuw te bestuderen en te analyseren.

Aan het einde van de jaren '50 begon de Sovjet-Unie met het toekennen van een belangrijker rol aan de „satellieten” inzake problemen die samenhangen met een gemeenschappelijk militair optreden van het communistische blok. De doelstellingen waren:

- vergroting van de actieve bijdragen van de bondgenoten aan defensie;
- standaardisering en modernisering van de uitrusting, aangepast aan de nieuwe en toekomstige taak;

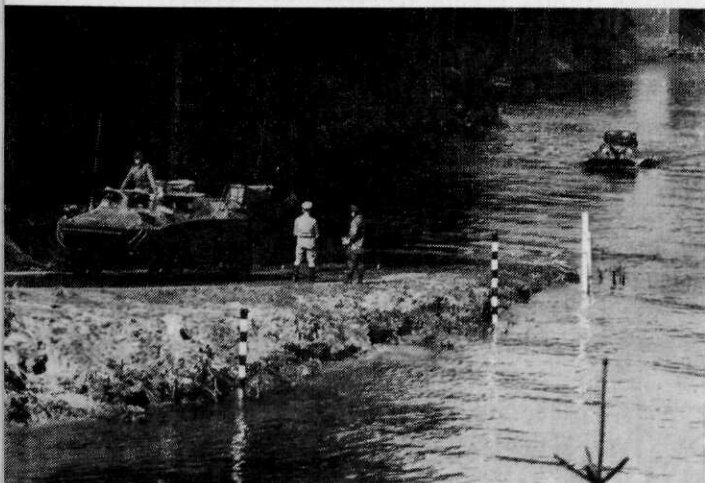
Afb. 1 Organisatieschema van het Warschau-Pact

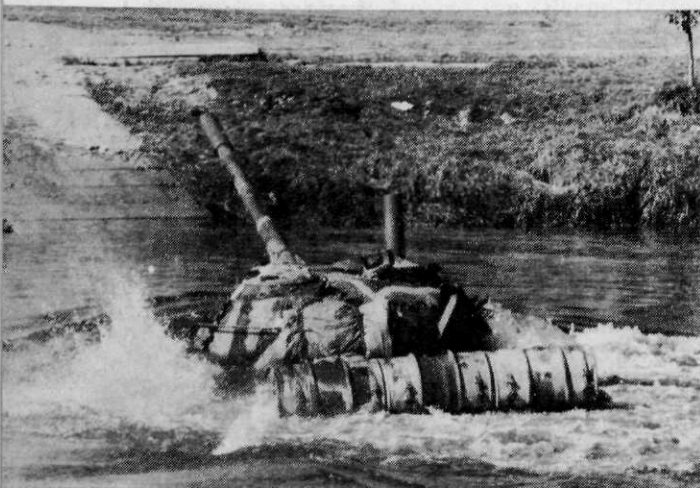

Opleiding van raketeenheden

Een verkenningseenheid met o.a. de drijvende lichte tank PT-76 tijdens een oefening

„Snorkelende“ tank van het standaardtype tijdens het doorschrijven van een ondiepe rivier

— inschakelen van de bondgenoten bij de planning;

— gezamenlijke training.

Vanaf eind 1960 stroomde nieuwe uitrusting binnen. De oude T34-tanks werden vervangen door de moderne T54 en T55, veel meer anti-tankwapens werden toegevoegd, de infanterie en artillerie werden gemechaniseerd en moderne vliegtuigen als MIG21 en SU7 deden hun intrede.

In oktober 1961 vond de eerste gecombineerde Russische, Poolse, Tsjechische en Oostduitse oefening plaats. Dit soort oefeningen komt regelmatig terug en ze krijgen de grootst mogelijke aandacht van de publiciteitsmedia in alle Oosteuropese landen. Geen gelegenheid wordt verzuimd om het Westen op de hoogte te brengen van dit soort oefeningen. Het zijn demonstraties van de bereidheid en capaciteit tot samenwerking, nieuw materieel en militaire kracht.

De afb. 2 en 3 en de tabel geven een indruk van de huidige militaire krachtsverhoudingen in het Warschau-Pactblok. Wij hebben getracht tevens een indruk te geven van de verhouding van de sterkte van elk land ten opzichte van de Nederlandse strijdkrachten. De schetsen en de tabel behoeven echter wel enkele aantekeningen.

Vergelijken wij namelijk onze drie Nederlandse divisies en het aantal vliegtuigen met de aantallen bij de Warschau-Pactlanden dan zijn er grote vraagtekens. In de eerste plaats dient te worden opgemerkt dat een NAVO-divisie ongeveer $1,5 \times$ zo sterk is als een WP-divisie. Veel van de WP-landen bezitten geen marine, zodat hun gehele defensiebudget aan leger en luchtmacht wordt besteed.

Aan de andere zijde van het IJzeren Gordijn goochelt men bovendien sterk met begrotingscijfers. Grote defensiebedragen drukken op andere ministeries. Zo drukt bv. de aanschaf van nieuwe vrachtwagens bij de Russen op het budget van het ministerie van auto-industrie.

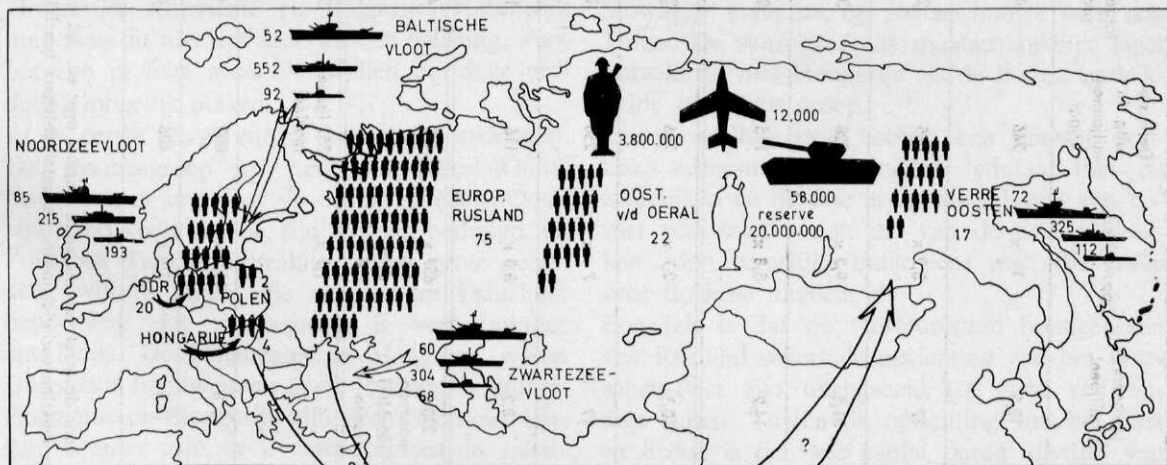
Ook het bruto nationaal produkt komt anders tot stand. Bij ons is dit gebaseerd op wereldmarktprijzen van goederen en diensten. In Oost-Europa wordt zoiets arbitrair vastgesteld. Enorme verliesposten aan onverkoopbare goederen blijven in het totaal nationaal produkt. Hierdoor wordt dit nationaal produkt hoger en het percentage van de defensie-uitgaven wordt hierdoor gedrukt. Ook de wisselpariteit speelt een rol,

* Met inbegrip van mobilisabele eenheden.

Afb. 2 Militaire sterkte van de Warschau-Pactstaten, m.u.v. de Sovjet-Unie, plus Joegoslavië en Nederland (gegevens afkomstig uit "The Military Balance 66-67", uitg. The Institute for Strategic Studies, Londen)

Afb. 3 Militaire sterkte van de Sovjet-Unie en de spreiding van de divisies

1 = 1 divisie

- tankdivisie = 9.000 man en 375 tanks
- gemechaniseerde- of gemotoriseerde infanterie - divisie = 11.000 man en 210 tanks

Recente berichten spreken over verplaatsing van 13 divisies uit Oost-Europa naar de Chinese grens??)

Russische sterkte	Totaal Personeel Strijdmachten	Tanks	Vliegtuigen
in de USSR	3.228.000	48.400	10.200
in Oost Duitsland	407.000	7.500	1.100
in Polen	40.000	700	350
in Hongarije	95.000	1.400	350
Totaal	3.800.000	58.000	12.000

1965/1966	Inwoners (x miljoen)	opp. x Ned.	Defensie- uitg. in miljoenen \$/jaar	% van totaal nat. produkt	% van totale overheids- uitg.	Aantal tanks	Actieve diensttijd landstrijd- krachten	Aantal vlieg- tuigen	Aantal divisies	Opmerkingen
Nederland	12,5	1 x	746	4,3	16	600	18 mnd	250	2 gemechaniseerde infanteriedivisies + 1 infanteriedivisie	Infanteriedivisie is mobilisabel
O.-Duitsland	17	3,2 x	665	2,4	5	1800	18 mnd	400	2 tankdivisies 4 gemechaniseerde infanteriedivisies	
Polen	31,5	9,2 x	928	3,4	8,1	2750	2-3 jaar	1.000	5 tankdivisies 10 gemechaniseerde infanteriedivisies	Aangenomen mag worden dat een derde niet paraat aanwezig is en dient te worden gemobiliseerd; materieel aanwezig
Tsj.-Slowakije	14,2	3,8 x	715	3,4	8,8	4000	2-3 jaar	750	4 tankdivisies 10 gemechaniseerde infanteriedivisies	
Hongarije	10,1	2,7 x	246	2,3	5,9	1000	3 jaar	150	1 tankdivisie 5 gemechaniseerde infanteriedivisies	
Roemenië	19	7 x	250	1,8	4,6	1500	1 jaar	300	1 tankdivisie 10 gemechaniseerde infanteriedivisies	Aangenomen wordt dat slechts een deel paraat aanwezig is. Materieel in algemene zin van oudere typen
Bulgarije	8,2	3,3 x	116	1,9	7,5	1600	2 jaar	400	3 tankdivisies 8 gemechaniseerde infanteriedivisies	
USSR*	230,6 waarvan 106 NIET Russen	659 x Eur deel 124 x	14.400	4,6	13	58.000	2-3 jaar	12.000	148 ca. 50% geheel of grotendeels paraat; 25% snel mobilisabel; 25% inzet vergt tijd	Zie voor verdeling afb. 3
Zwitserland	6	1,2 x	352 (geen marine)	2,5	31	500	4 mnd	400		Geen paraat leger. Al- leen opleidingseenheden gebaseerd op snelle mo- bilisatie
Zweden	7,8	13,2 x	800	4,6	16	?	10/18 mnd	900	te zamen ca. 2 divisies	
Joegoslavië	19,5	7,5 x	406	4,7	25	1000	18/24 mnd	400	22 divisies 14 bdes = ca. 4 divs	

* De Sovjet-Unie beschikt voor de inzet van nucleaire wapens over ca. 300 intercontinentale raketten en ca. 1100 raketten voor de middelbare afstanden. Verdere inzetmogelijkheden op dit gebied zijn vliegtuigen en legerlanceerinrichtingen. De satelliet-legers beschikken wel over de lanceerinrichtingen, doch niet over de hierbij behorende nucleaire wapens, die onder Russische controle blijven.

aangezien alles is omgerekend t.o.v. dollars. Over het algemeen kan men zeggen dat de staat zelfs beneden de kostprijs aan defensie levert; daarentegen betalen wij bv. zelfs invoerrechten op militaire goederen.

De strijdkrachten krijgen de beste mensen en de beste middelen tegen de laagste prijzen. Bij de zeer sobere levenswijze spelen de personeelskosten ook lang niet zo'n grote rol als bij ons. Wel nemen de officieren, zoals in alle totalitaire regimes, een bevoorrechte positie in en zij worden uitstekend betaald en verzorgd.

De diensttijd is er langer dan bij ons, hetgeen goedkoper en efficiënter werkt. Cijfers vergelijken is dus moeilijk. Men trekt snel voorbarige conclusies. Een vergelijking van de opgebrachte kracht is echter wel redelijk en gedeeltelijk mogelijk.

Ten einde tevens aan te tonen dat traditioneel typisch neutrale landen, als Zweden en Zwitserland, op defensiegebied beslist niet goedkoper af zijn dan „gebonden” landen, hebben wij ter vergelijking ook hiervan cijfers gegeven. Ook het communistische Joegoslavië is duurder uit dan het gemiddelde WP-land. Vrijheid en onafhankelijkheid worden duur betaald, ook door neutrale en „vredelievende” volken.

Nu is het mogelijk de Oosteuropese bondgenoten van de Sovjet-Unie in algemene zin te verdelen in een NOORD-groep, nl. Oost-Duitsland Polen en Tsjecho-Slowakije en een ZUID-groep: Hongarije, Roemenië en Bulgarije. Natuurlijk mag men dit niet opvatten als een splitsing, want het zijn in feite accentverschillen die deze verdeling mogelijk maken.

In de eerste plaats zijn er historische invloeden. De NOORD-groep is sterk anti-(West-)Duits, men heeft er erg door de oorlog geleden; Oost-Duitsland voelt zich in zijn bestaan bedreigd, en Polen en Tsjecho-Slowakije vrezden grote gebieden kwijt te raken, die vroeger tot Duitsland behoorden. De ZUID-groep is veel minder anti-Duits. De Roemenen en Hongaren waren Duitslands bondgenoten in de Rusland-veldtocht. Roemenië en Hongarije zijn geen Slavische landen. Verder zijn er overeenkomsten in maatschappelijke, politieke en militaire verhoudingen. De ZUID-groep is sterk agrarisch, de NOORD-groep veel meer geïndustrialiseerd, hetgeen tot uiting komt in de wapenindustrie. Vooral Tsjecho-Slowakije heeft een uitgebreide wapenindustrie. Iedere groep heeft dus min of meer dezelfde economische problemen en belangen.

Een gevechtseenheid tijdens de verplaatsing, voorafgaande aan de aanval

De NOORD-groep is maatschappelijk hoog ontwikkeld. Zeer zeker Oost-Duitsland en Tsjecho-Slowakije maar tot op zekere hoogte toch ook Polen. De ZUID-groep is maatschappelijk lager ontwikkeld met Hongarije als de hoogst ontwikkelde van deze groep.

De noordelijke drie hebben een nauwer politiek, economisch en militair contact dan de zuidelijken en de drie noordelijke legers zijn beslist veel sterker dan die van de drie zuidelijken. Men vergelijke maar eens wat elke groep voor defensie uitgeeft.

Een feit is dat de Oosteuropese bondgenoten van Rusland sedert de oprichting van het Warschau-Pact zijn uitgegroeid tot meer zelfstandige staten. Tussen de oprichting van het pact en heden is o.a. het aantal parate divisies van de Oosteuropese landen met 40% gestegen, en de gevechtswaarde werd, voornamelijk door een grote inspanning op technisch gebied, zodanig verbeterd, dat Oost-Duitsland, Polen en Tsjecho-Slowakije het Russische peil benaderen en soms evenaren. Laten wij wel bedenken dat de „satteliet”-legers voor wat betreft reservedelen,

Parade in Warschau in 1966 van o.a. Poolse verkenningsseenheden

munitie e.d. voor een groot deel afhankelijk zijn van de Sovjet-Unie. Op deze manier staan ze dus voortdurend onder controle. Evenals Nederland in de NAVO beschikken de Oosteuropese bondgenoten van Rusland over inzetmiddelen voor het afvuren van kernwapens. Over de kernwapens zelf beschikken ze niet; deze zijn onder volledige controle van de Sovjet-Unie.

Men spreekt tegenwoordig over desintegratieverschijnselen bij de NAVO. De onderlinge tegenstellingen zijn echter bij de Warschau-Pact-landen beslist groter dan in het Westelijke kamp. In geval van een Oost-Westconflict dat zou leiden tot een aanval op het Westen, is het beslist niet zeker dat de Sovjet-Unie onder alle omstandigheden op al haar Oosteuropese bondgenoten kan rekenen.

Bij het WP kan men moeilijk spreken over desintegratieverschijnselen, aangezien verregaande standaardisatie en gezamenlijke oefeningen de militaire integratie juist zeer gunstig beïnvloeden.

Wat wél blijft is het Warschau-Pact als ruilmiddel. De Russen zouden het pact namelijk zonder veel hoofdpijn kunnen ontbinden in ruil voor opheffing van de veel hechtere, en ondanks alles

toch wel effectieve NAVO. De sterke Russische aanvalsmacht wordt daardoor niet in het minst getroffen. De officiële Russische defensieuitgaven zijn zojuist met 88% verhoogd en het Russische blad „Rode Ster” meldt de oprichting van een militair-politieke organisatie voor het geval van een atoomoorlog. Dit in tijden waarin iedereen in Europa spreekt over ontspanning en geringere defensie-inspanning. In feite is er een paradoxale situatie ontstaan i.v.m. het feit dat de Sovjetdreiging tegen West-Europa afneemt, hoewel de militaire sterkte nog steeds toeneemt. De enige blijvende en verantwoorde bijdrage tot ontspanning in Europa is een gecontroleerde en aan beide zijden procentuele vermindering van de machtmiddelen van het gehele Westelijke en Oostelijke blok.

Een dictatuur verandert namelijk in tegenstelling tot een traag reagerende democratie op zeer korte termijn en naar eigen goeddunken haar politiek. Zolang geen met gezag beklede internationale rechtsorde tot stand is gekomen en dus agressieve landen niet tot de orde kunnen worden geroepen, is het voor het gehele democratische Westen, en dus mede voor ons, zaak zichzelf te kunnen blijven beschermen.

Grondwapensysteembestrijding

K. P. Bloema

Luitenant-Kolonel der Artillerie

Tot de taken van de artillerie behoort het opsporen en bevuren van *algemene doelen* en de *grondwapensysteembestrijding*.

De grondwapensysteembestrijding is een logisch gevolg van de ontwikkeling van de techniek en de tactiek in de moderne oorlogvoering. Tot voor kort was er nog een duidelijk verschil in optreden tussen mortieren en artillerie. Mortieren traden beweeglijk op, op korte afstand van de eigen posities, in verband met hun beperkte dracht, en zij veranderden na het vuren doorgaans snel van stelling. De artillerie daarentegen bevond zich op grotere afstand en bleef langere tijd in stelling op dezelfde plaats als gevolg van de meer omvangrijke werkzaamheden die nodig waren voor het volledig ontplooiën van een batterij of afdeling. De moderne legers zijn (of worden) thans evenwel bewapend met mortieren met een grote dracht en de artillerie is, ten gevolge van de mechanisatie, de modernere verbindingsmiddelen en de verbetering van terreinmeetdienst- en vuurregelingsapparatuur veel sneller in haar bewegingen geworden of zij zal dat weldra worden. Hiermee komt het scherpe onderscheid bij de bestrijding van mortieren en artillerie goeddeels te vervallen. Anderzijds heeft zich binnen de artillerie de technische vooruitgang doen gelden en naast het geschut hebben ook de raketwerpers en de lanceerinrichtingen voor kernwapens hun intrede gedaan. Deze laatste middelen treden op volgens een geheel andere tactiek dan de conventionele artillerie, hetgeen ook een andere wijze van bestrijding noodzakelijk maakt.

Het gehele complex van de verschillende wijzen van bestrijding van deze vijandelijke vuureenheden wordt de grondwapensysteembestrijding (gb) genoemd. Deze omvat het *opsporen* en het *bevuren* van vijandelijke grondwapensystemen of van delen ervan. De uitdrukkingen mortierbestrijding en artilleriebestrijding zijn daarmee verouderd en zullen weldra in onbruik geraken.

Grondwapensysteem

Wat is een grondwapensysteem? Een grondwapensysteem omvat de grondwapens waarmee

conventionele vuren of kernwapens kunnen worden afgevuurd, alsmede de elementen die bepalend zijn voor de inzetbaarheid van deze grondwapens.

Voorbeelden van grondwapens zijn: artillerie (ook luchtdoelartillerie), mortieren, raketwerpers en lanceerinrichtingen.

Voorbeelden van elementen, bepalend voor de inzetbaarheid zijn: vuurregelingscentra, geleidingsapparatuur voor geleide projectielen, a- en t-pelotons (assemblage en transport), aanvullingsplaatsen voor raketten of geleide projectielen en aanvullingsplaatsen voor kernwapens.

Beginselen van de grondwapensysteembestrijding

In de eerste plaats geldt dat de grondwapensysteembestrijding moet plaatsvinden *op alle niveaus*. Dat wil zeggen dat de artilleriecommandant, die de middelen heeft om een vijandelijk grondwapensysteem effectief te bestrijden, dit ook moet doen mits het doel binnen het bereik van zijn middelen is en hij voldoende doelinlichtingen heeft om de bestrijding ter hand te kunnen nemen (met inachtneming van de door de tactische commandant te stellen beperkingen). Op ieder artillerie-echelon is de artilleriecommandant verantwoordelijk voor de grondwapensysteembestrijding in het vak waarin hij vuursteun verleent, dus ook overlappend naar links en naar rechts, volgens de regels die daardoor zijn vastgesteld.

De grondwapensysteembestrijding dient *agressief* en *onafgebroken* te worden uitgevoerd. Een opgespoord vijandelijk grondwapensysteem dient dus in beginsel onverwijld te worden bevuurd. Indien dit niet mogelijk is (bv.: buiten de dracht van de eigen middelen, door het bezig zijn met andere dringende vuren of als gevolg van munitiebeperkingen) wordt het doel *onmiddellijk* aan de hogere artilleriecommandant gemeld, die het doel onverwijld met zijn eigen middelen zal aangrijpen.

Er ontstaat op deze wijze een vloeiend stelsel van grondwapensysteembestrijding van het lagere naar het hogere artillerie-echelon vice versa. De

artillerieofficier op het hoogste niveau, de lkaac, is verantwoordelijk voor de coördinatie van de grondwapensysteembestrijding in het legerkorpsvak. Als gevolg van de grote afmetingen van dit vak, de relatief geringe dracht van de eigen bestrijdingsmiddelen en de beperkingen ten aanzien van het bereik van de verbindingsmiddelen, zijn de divisie-artilleriecommandanten belast met de uitvoering in het divisievak. Bij deze uitvoering is hij gebonden aan hetgeen de tactische commandant hieromtrent heeft bepaald.

De opsporing

Bij de opsporing kan het volgende onderscheid worden gemaakt.

a. De specifieke artilleristische opsporingsmiddelen en -methoden, zoals mortier- en artillerieopsporingsradars, geluidmeetdienst, lichtmeetdienst, trechteranalyse. Met deze middelen en methoden kunnen slechts vijandelijke grondwapensystemen worden opgespoord *nadat* deze hebben gevuld.

b. De opsporingsmiddelen en -methoden voor algemene doelen zoals doelopsporingsradars, drones, vliegtuigen en helikopters, luchtfoto's, voorwaartse waarnemers, patrouilles, krijgsgevangenen, e.d. Met deze middelen en methoden kunnen doelinlichtingen worden verkregen *zonder* dat het vijandelijke grondwapensysteem heeft gevuld.

De artilleriecommandant is verantwoordelijk voor de wijze van gebruik van de opsporingsmiddelen en -methoden waarover hij beschikt (die hij organiek heeft en die hem door de tactische commandant ter beschikking zijn gesteld). Ten aanzien van dit gebruik zal hij prioriteiten vaststellen die als regel het volgende patroon hebben.

a. Het merendeel der middelen zal worden gericht op bepaalde *gebieden* waarin de meeste vijandelijke grondwapensystemen worden vermoed, of op die gebieden waar het zwaartepunt van de operatie of van het gevecht wordt verwacht (coördinatie in de breedte).

b. Een deel van de middelen zal worden gericht op de diepte in verband met het opsporen van vijandelijke grondwapensystemen met grote dracht, in het bijzonder kernwapeninzetmiddelen (coördinatie in de diepte).

Het bevuren

Bij het bevuren van vijandelijke grondwapen-

systemen wordt het volgende onderscheid gemaakt.

a. Conventionele grondwapensystemen

Deze worden doorgaans bevurd met de eigen conventionele artillerie. Aangezien de opsporing veelal zal geschieden met artilleristische doelopsporingsmiddelen, zal dit dan geschieden *nadat* het vijandelijke grondwapensysteem reeds heeft gevuld. Het bevuren zal — zoals reeds gezegd — in beginsel onverwijd plaatsvinden (agressief en onafgebroken). Dit is de *actieve* grondwapenbestrijding. Voorts is er de *stille* grondwapenbestrijding, waarbij de opsporing, de registratie, het evalueren, het interpreteren en verwerken van de gegevens blijven doorgaan doch het bevuren wordt uitgesteld tot een tijdstip dat door de tactische commandant wordt bepaald. Deze wijze van grondwapenbestrijding zal in het moderne gevecht weinig worden toegepast, aangezien mag worden verwacht dat de doelen meestal zeer beweeglijk zullen zijn, zodat zij bij uitgestelde bestrijding veelal weer zullen zijn verdwenen. Toch kan deze methode tactische voordelen hebben in verband met verrassing en misleiding van de vijand. Men mag niet vergeten dat het ook mogelijk is om voor een *gedeelte* van de eigen artillerie de stille grondwapenbestrijding toe te passen.

Opgemerkt wordt dat de *semi-actieve* bestrijding bij ons in onbruik is geraakt. Hierbij werd een daadwerkelijke bestrijding nog niet uitgevoerd, behalve indien eigen eenheden onaanvaardbare verliezen leden door het vuur van de vijand.

b. Grondwapensystemen voor kernwapens

De doelanalyse zal meestal aantonen dat het vernietigen van deze grondwapensystemen met een eigen kernwapen de voorkeur zal verdienen (indien hiervoor kernwapens beschikbaar zijn) en wel zo spoedig mogelijk na het opsporen. Kost het enige tijd om het eigen kernwapen te kunnen uitbrengen dan moet het doel met conventioneel vuur worden bevurd en vernietigd of genutraliseerd totdat het kernwapen wordt afgevuurd. De bestrijding van dit soort doelen heeft te allen tijde de hoogste prioriteit in de grondwapensysteembestrijding. Alle meldingen omtrent deze grondwapensystemen moeten onmiddellijk worden doorgegeven aan het VSCC van de desbetreffende divisie of legerkorps, waar de bestrijding wordt geregeld. Alleen indien het doel wordt vernietigd vóórdat een vijandelijke kern-

wapen is afgevuurd kan van een optimaal resultaat worden gesproken. Toch moet ook na het afvuren van een schot het kernwapeninzetmiddel onverwijld worden bevuurd indien zulks nog mogelijk is.

In geval van twijfel of een vijandelijk grondwapensysteem al dan niet is bestemd voor het afvuren van een kernwapen, moet worden aangenomen dat dit laatste het geval zal zijn (kernwapeninzet mogelijk). Hierbij wordt opgemerkt dat tot voor kort door de Sovjet-strijdkrachten voor het afvuren van kernwapens, voor zover bekend, slechts lanceerinrichtingen werden gebruikt en geen geschut.

Als algemene opmerking ten aanzien van het bevuren van vijandelijke grondwapensystemen geldt dat de grondwapensysteembestrijding niet alléén een aangelegenheid is voor de artillerie, doch dat ook andere middelen kunnen worden ingezet, zoals luchtmacht en zelfs patrouilles. Het is echter wel zo, dat de grondwapensysteembestrijding wordt geleid door artilleriestaven, in het bijzonder bij de divisieartillerie. De artilleriecommandant heeft hierbij als vuursteuncoördinator een belangrijke taak.

Uitvoering bij brigade en divisie

Bij de *brigade* zal de grondwapensysteembestrijding in beginsel geschieden door het opsporen (volgens het vastgestelde opsporingsbeleid) en vervolgens door het onverwijld bevuren van het vijandelijk grondwapensysteem zonder dat dit echter ten koste gaat van de overige nabijsteun. Ten behoeve van de opsporing kan de divisieartilleriecommandant een mortieropsporingsradar ter beschikking stellen. Overigens mag niet worden vergeten dat ook van de zijde van de tactische commandant opsporingsmiddelen ter beschikking kunnen komen voor de grondwapensysteembestrijding, en zo deze middelen niet onder operationeel bevel van de artilleriecommandant worden gesteld dan zal toch van artilleriezijde moeten worden gestreefd naar nauwe samenwerking met de wapens die over algemene opsporingsmiddelen beschikken, ten einde zo mogelijk de inzet van deze middelen te coördineren met de artilleristische opsporingsmiddelen. In het bijzonder geldt dit ten aanzien van de gevechtsveldbewakingsradar van de cavalerie en in de toekomst ook van de infanterie.

Bij de *divisie* kan de grondwapenbestrijding op twee manieren worden uitgevoerd.

a. Gecentraliseerd

De inzet van de opsporingsmiddelen wordt door de divisieartilleriecommandant bepaald. De gegevens van deze middelen worden aan zijn staf gemeld, waarop in deze staf het moment van bevuren wordt bepaald, alsmede het meest geschikte artilleristische bestrijdingsmiddel. Deze methode kan zeer effectief zijn, doch er is kans op tijdverlies door de langere procedure over meer „schijven”, en de mogelijkheid van onvolkomenheden in de verbindingen is groter. In een fase waarin het gevecht snel en beweeglijk is, is deze methode minder aan te bevelen.

b. Gedecentraliseerd

De opsporingsmiddelen melden hun gegevens rechtstreeks aan een tevoren vastgestelde afdeling veldartillerie of aan een veldartilleriegroep, die het vijandelijk grondwapensysteem in beginsel onverwijld bevuurt, c.q. doormeldt aan de divisieartillerie. Men mag deze methode niet te star zien. Het rechtstreeks melden van gegevens aan een afdeling artillerie kan bv. voor de mortieropsporingsradars (of voor een aantal van deze radars) worden bepaald, en de gegevens afkomstig van drones, helikopters, vliegtuigen en luchtfoto's worden aan de divisieartilleriestaf of het VSCC gemeld.

Het bestrijdingsbeleid

Iedere tactische commandant is in zijn vak verantwoordelijk voor het bestrijdingsbeleid. Hij zal zich echter moeten richten naar hetgeen hieromtrent reeds door de hogere tactische commandant is vastgesteld. In het legerkorpsvak zal het bestrijdingsbeleid worden vastgesteld door de legerkorpscommandant. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat deze commandant de meeste beslissingen ten aanzien van het bestrijdingsbeleid in de divisievakken zal delegeren aan de desbetreffende divisiecommandanten.

Bij het vaststellen van dit beleid zal de tactische commandant zich uitspreken over:

- a. de prioriteiten bij het bestrijden van de soorten vijandelijke grondwapensystemen en de prioriteiten ten aanzien van de gebieden waarin deze bestrijding zal plaatsvinden;
- b. de conventionele munitie en de kernwapens die voor grondwapensysteembestrijding beschikbaar zullen zijn;
- c. actieve of stille bestrijding.

Voor wat betreft het bovenvermelde zal de

artilleriecommandant steeds van advies dienen. Dit advies komt pas tot stand nadat een aantal factoren door deze commandant in beschouwing is genomen zoals de tactische toestand, de wijze van inzet van kernwapens door de vijand, de wijze van gebruik van de vijandelijke conventionele vuursteun, de opdracht, de eigen manoeuvre, de eigen en de vijandelijke opsporingscapaciteit en artilleristische vaardigheid, de beschikbare munitie en de toepassing van verrassing en misleiding.

Nadat de tactische commandant zijn richtlijnen heeft gegeven omtrent het bestrijdingsbeleid, zal de artilleriecommandant regelingen treffen voor de uitvoering hiervan. Deze regelingen omvatten:

- de inzet van de opsporingsmiddelen;
- de inzet van de bestrijdingsmiddelen;
- het vaststellen van de nauwkeurigheid van de plaatsbepaling en de vereiste mate van bevestiging van vijandelijke grondwapensystemen. Dit

wil zeggen: de plaats van het doel moet bekend zijn op bv. 100 m nauwkeurig en er moet een bepaalde zekerheid bestaan óf er wel een doel is.

Uit al het bovenstaande blijkt dat ook bij de grondwapensysteembestrijding het beleid in belangrijke mate wordt bepaald door de kennis van de vijand, van zijn middelen, van zijn wijze van optreden, en door onze eigen vakkennis en ons vernuft om met de beschikbare middelen in de gegeven terreins- en weersomstandigheden de vijand te misleiden en te verrassen.

De kennis van de methode van grondwapensysteembestrijding zoals in dit artikel beschreven, is reeds bekend bij de hogere artilleriestaven. Op de Hogere Krijgsschool wordt de grondwapensysteembestrijding thans reeds gedoceerd. Verwacht mag worden dat deze werkwijze binnen niet al te lange tijd zal zijn opgenomen in een nieuw te verschijnen VS 6-20 of VR 6-20.

Rectificatie

In het „Ten geleide” in het Luchtmacht-nummer van mei jl. is, t.g.v. een foutieve perscorrectie, een hinderlijke misstelling ontstaan.

Op blz. 203 hoort in de 6e regel achter „lucht”¹ een puntkomma te staan.

De 11e regel dient als volgt te luiden:

„lucht” heeft als voornaamste bijzonderheid dat

RED.

Classificeren

Het waarom en hoe van deze veiligheidsmaatregel

J. L. de Jong

Majoor der Infanterie

Uit veiligheidsoverwegingen is het ongewenst dat bepaalde gegevens over onze organisatie, plannen en uitrusting in handen van onbevoegden raken. De mogelijk aan te richten schade is afhankelijk van het belang van die gegevens, en de te nemen beveiligingsmaatregelen zullen hiermee in overeenstemming dienen te zijn. Het belang van de gegevens en de wijze van beveiliging worden door middel van een opvallende aanduiding — de classificatie — aangegeven. Het vaststellen van die classificatie heet „classificeren”.

Aan iedere classificatie is een complex beveiligingsmaatregelen verbonden, die zwaarder worden naarmate de classificatie hoger wordt:

- de kring van ingewijden (compartiment) wordt kleiner;
- bepalingen voor registratie, verantwoording en controles worden strenger;
- de verzending geschiedt door steeds betrouwbaarder media;
- de voorzieningen voor de opberging worden steeds degelijker.

Bij hogere classificaties nemen hierdoor de factoren gekwalificeerde arbeid, tijd en kosten pro-

gressief toe en wel voor steeds kleinere compartimenten (afb. 1).

POSTBERICHT

Mijn brief nr . . . , d.d. . . . , ongeclassificeerd verzonden, dient GEHEIM te worden geclassificeerd en als zodanig te worden behandeld. Brief volgt.

Deze *geheime* gegevens zijn gecompromitteerd omdat zij:

- onveilig zijn verzonden, geregistreerd en opgeborgen;
- mogelijk zijn ingezien door onbevoegden.

Geén of een te lage classificatie is een groot veiligheidsrisico. Zou een te hoge classificatie wél de veiligheid dienen?

ZEER GEHEIM

Referte mijn brief nr . . . ZG, d.d. . . . 8e opgave van wijzigingen.

Blz. 4, pt 7.b.(2) vervalt.

Welke gevolgen heeft overclassificatie?

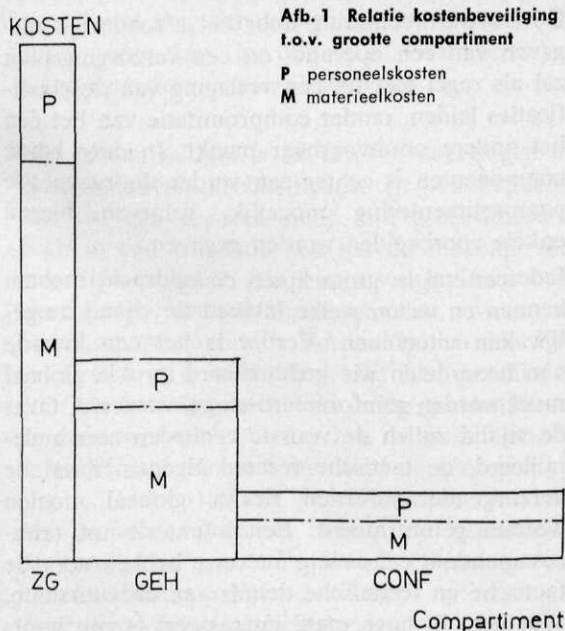
- Gewenning en niet meer serieus nemen, ook van de „echte” hoog geclassificeerde gegevens;
- Omvangrijke archiefvorming, wat tot hoge investeringen zou moeten leiden, maar vanwege de kosten vaak wordt nagelaten: een groot veiligheidsrisico!

— De zeer beperkte compartimentering van hoge classificaties veroorzaakt veel gekwalificeerde arbeid op hogere en lagere staven.

Wordt ten onrechte hoog geclassificeerd, dan wordt onnodig werk veroorzaakt. Dit geldt speciaal voor bijlagen bij terecht hoog geclassificeerde documenten. Door een terecht gegeven lagere classificatie kunnen deze bijlagen direct worden gekopieerd of beter nog in voldoende aantallen ter beschikking worden gesteld van de lagere staven, die van veel werk en zorg worden ontlast.

Economische paradox. Overclassificatie leidt tot onnodige verspilling van geld, tijd en ruimte, doch doet tevens afbreuk aan de beoogde beveiliging.

Het toekennen van een classificatie is een persoonlijke beslissing die nadelig wordt beïnvloed door de volgende factoren.

Angst: „het zekere voor het onzekere nemen”.
Gemakzucht: het is makkelijker om alles door te sturen onder het motto „ze zoeken het daar zelf wel uit”.

Status: de opneming in een select compartiment is voor sommigen een statuskwesitie, waardoor men het belang van zijn werk gaat overschatten en te hoog classificeert.

Onkunde: ondanks het feit dat men een Verklaring van Bekendheid met de veiligheidsbepalingen heeft getekend, weet men deze niet praktisch toe te passen. Als excuus wordt dan vaak aangevoerd dat de voorschriften zo moeilijk te lezen zijn.

De eerste drie factoren liggen dusdanig in het persoonlijke vlak, dat verbetering slechts is te zoeken in de vorm van selectie en karaktervorming. Als het excuus voor de laatste factor inderdaad een grond van waarheid zou bevatten, dan is de volgende beschouwing een poging om hierin verbetering te brengen.

Hoe kan een classificatie verantwoord laag worden gehouden?

Voor het bepalen van een classificatie dient te worden uitgegaan van de schade, die aan de veiligheid of de belangen van de *staat en zijn bondgenoten* kan worden toegebracht wanneer de desbetreffende gegevens in handen van onbevoegden raken. De volgende relaties bestaan:

zeer ernstige schade — ZEER GEHEIM
ernstige schade — GEHEIM
nadeel — CONFIDENTIEEL
uit beleidsoverwegingen ongewenst — DIENST-
GEHEIM

Zo zal compromitatie van een operatieplan van een bataljon zeer ernstige schade aan de veiligheid van dat bataljon veroorzaken, maar gerelateerd aan de belangen van de staat mogelijk slechts *nadeel* opleveren, wat tot de classificatie CONFIDENTIEEL zou leiden. Komen echter in dat operatieplan ook nog gegevens over hogere en nevenenheden voor, dan moet men zeer voorzichtig zijn met deze conclusie, daar hierdoor een veel groter geheel wordt prijsgegeven, wat tot ernstige schade — dat is GEHEIM — zou leiden. Daar dit soort gegevens vooral voorkomt in de paragrafen 1.b., 1.c. en 5, ligt hier de mogelijkheid voor classificatieverlaging.

In het moderne, beweeglijke gevecht moet worden gewerkt met korte, zakelijke bevelen, geba-

seerd op de bij de commandanten aanwezige achtergrondkennis, zoals het gevechtsplan. Deze kennis wordt hem bijgebracht op stafbesprekingen, meestal „briefings” genaamd. Wanneer wij ook in vredestijd deze procedure toepassen, zal worden voorkomen dat te veel geclassificeerde gegevens op papier worden vastgelegd. Ieder stuk papier is namelijk een potentieel veiligheidsrisico. Een operatieplan of stafstuk, bestemd voor de planning op langere termijn mag alleen de voor de werkzaamheden strikt noodzakelijke gegevens bevatten. De nodige achtergrondkennis wordt dan mondeling verstrekt, of:

„Briefings” in plaats van brieven.

Het vermelden van de daadwerkelijke lokaties van de commandoposten van eigen, hogere en nevenenheden is ook overbodig. Slechts enkele functionarissen hebben belang bij die daadwerkelijke lokatie, die ook zij alleen dienen te ontvangen. Alle overigen dienen de vlaglokaties te ontvangen, welke gegevens veel minder kwetsbaar zijn. Het hierdoor bereikte veiligheidsaspect wordt nog verhoogd doordat nu iedereen gedwongen wordt via de wacht of info-post te rijden, het circuit te volgen, zijn voertuig op de gecamoufleerde parkeerplaats achter te laten enz. en niet „op de kaart” direct naar de eigenlijke kern van de commandopost te koersen.

Iedere commandant en functionaris moet door de combinatie „briefing” plus brieven volledig in staat zijn zijn werkzaamheden te verrichten, maar mag over niet meer gegevens beschikken dan daartoe strikt nodig is ten einde de schade bij compromitatie te beperken.

De compartimentering door het afzonderlijk uitgeven van een operatie- en een verzorgingsplan zal als regel niet tot een verlaging van de classificaties leiden, omdat compromitatie van het één het andere onuitvoerbaar maakt. In deze beide componenten is echter een verder doorgevoerde compartimentering mogelijk, waarvan hierna enkele voorbeelden worden gegeven.

Iedereen zal in grote lijnen de opdracht moeten kennen en weten welke invloed de vijand mogelijk kan uitoefenen. Verder is het een kwestie van beoordelen wie gedetailleerd en wie globaal moet worden geïnformeerd en geïnstrueerd. Over de vijand zullen de voorste eenheden zeer gedetailleerd, de tactische reserve algemener, en de verzorgende eenheden slechts globaal moeten worden geïnformeerd. Een infanterie- of tankcommandant zal weinig interesse hebben voor de tactische en technische details van de vuursteun. Wat hem in hoge mate interesseert is zijn vuur-

steunprioriteit en of hij op veel of weinig vuursteun kan rekenen. Binnen de artillerie is een compartimentering in nucleaire en conventionele detailzaken gewenst. Het interesseert geen enkele tactische commandant hoe de verzorging in details is geregeld. Hij wil alleen maar weten wanneer en waar hij wat kan krijgen en of er bepaalde beperkingen zijn. Een goede test is een ondercommandant te vragen naar hetgeen hij uit uw doordacht operatieplan werkelijk nodig had. De hoeveelheid ballast waarmee u hem heeft belast zal u verbazen! Een steekproef bij een staf toonde aan dat van de halve meter ZEER GEHEIM archief ten hoogste 10% werkelijk nodig was voor de voorbereiding en uitvoering van de eigenlijke taak. Ook hier was nodig:

Rigoureuze compartimentering.

Aan de hand van de door verschillende eenheden te verrichten werkzaamheden, en het veiligheidsrisico dat deze werkzaamheden kunnen opleveren, is vast te stellen welke classificatie maximaal op die bepaalde werkniveaus moet worden behandeld en bewaard, dan wel van welke classificatie maximaal moet worden kennisgenomen (bij de „briefing“). Op ieder werkniveau dient dan een zeer beperkt aantal functionarissen, de „deelnemers“, tot deze kennismaking te zijn gemachtigd. Aan de hand van een eenvoudig schema kan iedere ontwerper van geclassificeerde documenten vooraf reeds vaststellen of een bepaald werkniveau een bepaalde classificatie mag behandelen en bewaren. Hierdoor wordt voorkomen dat de lagere commandant in moeilijkheden komt door het ontvangen van documenten die hij niet mag behandelen en kan bewaren. De derde oplossing is dus een voorgeschreven *Koppeling classificatie/werkniveau*

Een laatste middel is de tevoren overwogen en voorgeschreven declassificatie. In een bepaalde fase zal een gegeven hoog zijn geclassificeerd, doch in een volgende fase zal dit mogelijk niet meer noodzakelijk zijn en is verspreiding over een groter compartiment gewenst. Voor de ondercommandanten is het nuttig om hierover exact te zijn geïnformeerd. Dit kan geschieden door op het oorspronkelijke hoog geclassificeerde document te vermelden hoe de classificatie in de toekomst verandert, bv. door de aantekening: „na . . . (datum) wordt de classificatie GEHEIM“, of: „zonder bijlage A wordt de classificatie DIENSTGEHEIM“, enz. De laatste oplossing voor het classificatieprobleem luidt dus:

Zodra mogelijk declassificatie.

De bovengenoemde oplossingen dienen echter met zorg te worden toegepast. Het is noodzakelijk de ondercommandanten te ontlasten van hun thans veelal onmogelijke en onverantwoorde taak ten aanzien van de beveiliging van geclassificeerde gegevens. Overclassificatie is daarbij een gevaar en tevens een economische paradox. Wanneer echter de ondoordachte toepassing van de oplossingen zou leiden tot te lage, i.c. onverantwoorde, classificatie, dan zou deze uiteenzetting haar doel zijn voorbijgestreefd.

Het begin van alles, ook van de zolang nog doorwerkende verantwoordelijkheid begint bij een blanco stuk papier, dat een document moet worden . . .

Hoe dient dit te worden geclassificeerd?

Het bepalen van de juiste classificatie geschiedt op grond van de volgende regels.

1. Niet de classificatie van de als basis gebruikte gegevens, doch uitsluitend de totale inhoud van een document bepaalt de classificatie daarvan.
2. Uitgangspunt is de schade die bij compromittatie kan worden veroorzaakt aan de veiligheid of de belangen van de staat en zijn bondgenoten.
3. Geclassificeerde gegevens mogen niet worden verstrekt aan een werkniveau of personen die daartoe niet uitdrukkelijk zijn gemachtigd.
4. Geclassificeerde gegevens mogen niet worden verstrekt aan een werkniveau of personen die, al zijn zij gemachtigd voor de betreffende classificatie, deze gegevens voor de uitvoering van hun werkzaamheden niet uitdrukkelijk nodig hebben.

Op grond van deze regels kan voor wat betreft het classificeren de volgende werkwijze worden gevolgd.

1e stap. Verzamel de basisgegevens en denk daarbij aan de classificatie van het aldus gevormde dossier. Het gaat hierbij alleen om de veiligheid van het *dossier*, met de classificatie van het ontworpen document heeft dit niets te maken!

2e stap. Stel de tekst classificatiebewust op, d.w.z. dat behalve naast allerlei andere factoren ook steeds ernaar wordt gestreefd de tekst dusdanig te stellen dat de classificatie laag kan worden gehouden en dat vooraf reeds rekening wordt gehouden met de koppeling classificatie/werkniveau. Dit spaart later tijd uit daar wordt voorkomen dat achteraf een andere redactie of samenstelling van het document nodig zal blijken

omdat een bepaald werkniveau niet is toegelaten tot de classificatie van het document of van delen daarvan. Reeds vooraf kan dan de noodzaak worden onderkend van een beperkte verspreiding van delen van het document aan enkele, en het verstrekken van een beperkte en/of geparafraseerde tekst aan de overige geadresseerden.

3e stap. Bepaal de classificatie van het totale document, zoals dat zal worden verspreid. Overweeg of resp. *zeer ernstige* of *ernstige* schade, dan wel *nadeel* kan worden veroorzaakt aan de veiligheid of de belangen van de *staat* en zijn *bondgenoten* wanneer één, enkele of alle volgende componenten zouden worden gecompromiteerd:

- identificatie afzender;
- lokatie afzender;
- het onderwerp;
- de eigenlijke tekst;
- de bijlagen en bijvoegsels;
- de verzendlijst.

Stel nu de classificaties van eerst de bijvoegsels, dan de bijlagen en vervolgens de tekst van de eigenlijke brief, bevel e.d. afzonderlijk vast. Mocht één van deze classificaties hoger dan de andere uitvallen, en bovendien niet passen in het compartiment waarover het document moet worden verspreid, dan dient te worden overwogen of hetzij de classificatie door middel van het weglaten van bepaalde gegevens kan worden verlaagd, hetzij dat bewuste deel in aanmerking komt voor beperkte verspreiding over enkele, wél tot het hoge compartiment behorende werkniveaus.

Een typisch voorbeeld is de verzendlijst, die bevelsverhoudingen, klantenbinding of slagordegegevens kan prijsgeven. Bij het gebruik van de zg. Vaste verzendlijsten, die als regel maximaal CONFIDENTIEEL zullen zijn, is dit probleem eenvoudig op te lossen. Een ander voorbeeld vormen bepaalde delen van het vuursteunplan of het hindernisplan.

Na het wegnemen van de laatste schoonheidsfoutjes wordt de classificatie voor ieder bijvoegsel, iedere bijlage en het totale document bepaald en daarop vermeld. Indien bepaalde bijlagen beperkt worden verspreid dient uit de aanbiedingsbrief van het document te blijken welke de totale classificatie van het document met die bijlage luidt: „met bijlage C ZEER GEHEIM, zonder bijlage C CONFIDENTIEEL”.

4e stap. Ga na of voorshands kan worden bepaald of het document na een bepaalde datum of gebeurtenis kan worden gedeclineerd of vernietigd. Mocht hierover reeds tevoren iets kunnen worden bepaald, dan dient dit in de aanbiedingsbrief te worden vermeld. Er liggen nog veel te veel geclassificeerde documenten, die reeds lang vervallen moesten zijn, in onze archieven. Een historisch voorbeeld was een ZEER GEHEIM document uit 1939, dat in de oorlogsjaren was „ondergedoken” en in 1957 nog steeds trouw in een archief van een landmachtinstelling werd bewaard en gecontroleerd omdat geen opdracht tot vernietiging was ontvangen!

Het opstellen van documenten kost veel werk en tijd, en de hierboven omschreven noodzakelijke handelingen voor juist classificeren zullen als een grote, of zelfs te grote, last worden ondervonden. Al het overige werk wordt echter teniet gedaan door compromitatie en het is zelfs zo, dat onherstelbare schade kan worden toegebracht. Het toekennen van de juiste classificatie behoort dan ook zeker tot het principe „voltooid stafwerk”.

Hogere staven worden hierdoor het meeste belast, maar speciaal voor de lagere staven betekent dit een grote ontlasting en wordt de veiligheid gediend. Bovendien vergen de hogere staven niet meer van de lagere, een verantwoordelijkheid voor documenten op zich te nemen die zij niet kunnen en mogen dragen

In de praktijk valt het classificeren echter wel mee, en op iedere staf zal de inlichtingenfunctionaris in twijfelgevallen kunnen adviseren. Reeds iedere poging tot het goede leidt tot verbetering.

Tot besluit nog twee brieven, die precies hetzelfde zeggen. Door toepassing van het hiervoor behandelde is een rigoureuze verlaging van de classificatie verantwoord bereikt:

ZEER GEHEIM	CONFIDENTIEEL
C-4(NL)Lk	C-4(NL)Lk
onderwerp: tegenav. „RAT- TEL”	onderwerp: „RATEL”
De verkenningen dienen 1 sep. 1967 te zijn voltooid	De verkenningen dienen 1 sep. 1967 te zijn voltooid
AAN:	AAN:
C-8(NL)Divisie	Verzendlijst Q
C-4(NL)Lka	
C-4(NL)Gnggp	6f
i.a.a.	zie mijn brief nr . . . . ,
C-6(BE)Corps	d.d. . . . .

Meningen van anderen

De Technische Dienst in het gemechaniseerde legerkorps

Het artikel van Kolonel E. F. Treffers (*Mil. Spect.* 136 (1967)(3)125) heb ik met belangstelling gelezen, en in algemene zin ben ik het eens met het gevoerde betoog. Niettemin meen ik mij enkele kritische opmerkingen te mogen veroorloven t.a.v. twee principiële punten.

Mijn eerste opmerking heeft betrekking op de inhoud van pt 1 op blz. 126, rechterkolom, waaruit ik begrijp dat Kolonel Treffers de capaciteit van een zelfstandig steunende eenheid voor 100% wenst te zien afgestemd op het verzorgingstotaal, d.w.z. op het gemiddelde daaruit voortkomende reparatieaanbod. Nu acht ik het niet aan twijfel onderhevig dat bij het reparatieaanbod op vrij sterke fluctuaties moet worden gerekend, hetgeen betekent dat er bij piekbelastingen vertragingen gaan optreden, tenzij deze door bepaalde organisatorische maatregelen kunnen worden geneutraliseerd. Het betoog van Kolonel Treffers impliceert m.i. dat de totale 3e-echelonsonderhoudscapaciteit van het legerkorps (resp. de divisie) op basis van een in principe eenvoudige berekening naar evenredigheid zou moeten worden „opgedeeld” over lagere zelfstandige eenheden, waaronder de brigades. Mijn bezwaar richt zich op dit punt, aangezien deze methode zou leiden tot een oneconomisch gebruik van middelen. Gezien de te verwachten ongelijkmatigheid van het reparatieaanbod verdient het naar mijn overtuiging de voorkeur de onderhoudscapaciteit niet volledig op te delen, doch de lagere eenheden (brigades) organiek slechts zoveel middelen te geven als ze minimaal onder alle omstandigheden nodig hebben, en de rest op hoger niveau te centraliseren. Dit schept voor de hogere commando-organen de mogelijkheid pieken op te vangen en zwaartepunten te vormen waar en wanneer de omstandigheden zulks gewenst resp. mogelijk maken. Ik zie hierin een analogie met de organieke indeling van artillerie- en genie-eenheden; ook hier hebben de brigades een deel van de middelen organiek toebedeeld gekregen, maar divisie en legerkorps beschikken nog steeds over een potentieel, waarmee het gevecht kan worden beïnvloed. Uiteraard kan men stellen dat het altijd mogelijk is een deel van de organiek toebedeelde (uitgedeelde) middelen terug te nemen en elders in te zetten, doch dit is m.i. een minder gewenste oplossing die de gang van zaken binnen de brigades op onverwachte tijdstippen zal kunnen verstoren.

Behalve overeenkomst met de artillerie en de genie, zijn er ook verschillen tussen deze tactische middelen en de onderhoudssteun. Het onderhoud zal zich m.i. tijdens feitelijke gevechtssomstandigheden beperken tot de hoogst noodzakelijke provisorische herstellingen (niet veel verder gaand dan die van de „wegenwacht”), en de hoogtepunten van activiteit zullen veeleer vóór en ná het gevecht liggen. Een op hoger niveau aanwezig deel van totale potentieel kan dus juist op deze momenten het nuttigste worden gebruikt ter versterking van het beperkte organieke potentieel van de brigades. Deze gang van zaken zal volgens mij leiden tot een meer eco-

nomisch gebruik van de middelen, uiteraard op voorwaarde dat de leiding snel kan reageren en de organisatie voldoende flexibel is.

T.a.v. de door schr. geuite ongewenstheid van „overflow” zou ik willen stellen dat er tegenover de kosten van transport e.d. wel degelijk een voordeel zou staan, nl. het grotere rendement van de onderhoudscapaciteit. Maar bovendien is het in principe gewenst en veelal ook mogelijk het reparatieoverschot niet naar achter af te voeren, doch juist onderhoudscapaciteit naar voren te schuiven, wanneer en waar deze het meest kan bijdragen tot het op peil houden of brengen van de materiële gevechtskracht.

Behalve dit alles is er nog de vraag of het wel gewenst is een toch wel zeer omvangrijke hersteleenheid in het organieke verband van een brigade op te nemen. Hierover wordt zeer verschillend gedacht, maar velen menen dat op dit punt matiging geboden is. Ik wil slechts signaleren dat deze praktische visie hand in hand gaat met het op meer theoretische gronden ontwikkelde principe om een deel van de middelen op hoger niveau te centraliseren.

Mijn tweede opmerking heeft betrekking op pt 9 op blz. 128, rechterkolom, waarin wordt gesteld dat de munitiebevoorrading moet worden verzekerd door automatische verstrekking van vastgestelde gepalleteerde munitiepakketten. Als ik het goed begrijp komt dit neer op automatische herbevoorrading van de legerkorpsaanvullingsplaatsen m.b.v. gefixeerde assortimenten. Wanneer Kolonel Treffers aandringt op automatische herbevoorrading en op palletisering ben ik dat geheel met hem eens, maar ik betwijfel of dit m.b.v. standaardassortimenten dient te geschieden. M.i. zal ook hier de werkelijke behoefte zelden of nooit overeenkomen met het gemiddelde waarop een standaardassortiment toch zal moeten zijn gebaseerd. De vraag zal, niet alleen qua hoeveelheden, doch ook qua samenstelling, sterk uiteen kunnen lopen, zulks i.v.m. de aard en de intensiteit van de gevechtshandelingen, en voorts door het verloren gaan van delen van de voorraad. Het aanvoeren van standaardassortimenten kan dus gemakkelijk leiden tot een teveel van het één en een teveel van het ander, hetgeen tevens een ondoelmatig gebruik van transportcapaciteit tot gevolg kan hebben. Nu kan men hier tegenover stellen dat de voorraden in de legerkorpsaanvullingsplaatsen o.a. worden gevormd om de ongelijkmatigheid van het verbruik naar hoeveelheid en soort op te vangen. Dit is in principe juist, maar het aantal dagen voorraad bij bedoelde installaties is beperkt, en een herbevoorrading die niet is afgestemd op het feitelijke verbruik (incl. verliezen) zal dus al zeer spoedig resulteren in schaarste (d.w.z. verlaging van het bmr) van die munitiesoorten waarvan het verbruik groter is dan in een standaardassortiment is voorzien. Gemiddelden vormen slechts voor een relatief groot aantal dagen een bruikbaar gegeven. Indien mijn betoog juist is, hoe kan dan die herbevoorrading toch automatisch plaatsvinden? Het antwoord op deze vraag dient te worden gevonden in een verbetering en versnelling van de informatiestroom betreffende het verbruik. Met name de aanvullingsplaatsen dienen te worden bevrijd van het berekenen van de herbevoorrading die zij uit het achterland dienen te ontvangen. Een frequente (één of meer malen per etmaal) opgave van het verbruik (incl. verliezen) moet snel naar de naasthogere bevoorradinginstantie worden geleid, die per aanvullingsplaats zal

moeten bepalen welke hoeveelheid van elk soort moet worden verstrekt, daarbij rekening houdend met hetgeen reeds „zeilende” is. Dit impliceert verbeterde datatransmissie en geautomatiseerd rekenwerk.

Wanneer ik mijn argumentatie nog eens samenvat, dan komt het er in beide gevallen, dus zowel bij de onderhoudsstun als bij de herbevoorrading, op neer dat het m.i. aanbeveling verdient de organieke indeling resp. de bevoorradingsmethodiek niet te zeer te binden aan gemiddelden. Ik zou bovendien nog willen stellen dat in beide gevallen de gemiddelden berusten op *hypothesen* omtrent een onbekende situatie, en niet op *statistische waarheden*. Dit vormt een reden te meer om organisaties en methodes te zoeken die een gemakkelijke aanpassing aan onverwachte ontwikkelingen mogelijk maken.

P. C. VAN KERKUM,

Majoor van de Technische Dienst

De Technische Dienst in het gemechaniseerde legerkorps

Kolonel E. F. Treffers stelt in bovengenoemd artikel (*Mil. Spect.* 136(1967)(3)125) dat het klasse-V-element in de organisatie van de brigades is opgenomen omdat „... de tactische groepering van het legerkorps in het operatiegebied van zodanige aard kan zijn, dat de afstanden van de zelfstandige brigade naar de munitieaanvullingsplaatsen onaanvaardbaar lang worden” (blz. 127, pt 8). Wanneer echter de (omloop)afstanden onaanvaardbaar lang worden, dient een vooruitgeschoven, zo mogelijk mobiele legerkorpsmunitieaanvullingsplaats te worden ingericht. Slechts hierdoor kunnen de omloopafstanden van de bataljons en afdelingen worden verkleind.

Uiteraard kan in de noodsituatie van onaanvaardbaar lange omloopafstanden de klasse-V-voorraad bij de brigade worden aangesproken, doch dit biedt slechts een tijdelijke oplossing: het probleem van de onaanvaardbaar lange omloopafstanden blijft bestaan. Bovendien bestaat nog het gevaar van extra overslag indien de brigade voortdurend wordt ingeschakeld bij te lange aanvoerlijnen. Naar mijn mening is het klasse-V-element in de organisatie van de brigade opgenomen, omdat deze brigades (beperkt) zelfstandig moeten zijn en daarom o.a. een aantal dagvoorraden bij zich moeten hebben. Deze voorraden bevinden zich in principe bij de bataljons en afdelingen, doch waar genoemde voorraden deze eenheden te log zouden maken — bv. in het geval van zware munitie — zijn ze opgenomen in het brigadetreinenbataljon.

Op blz. 128 onder „Munitiebevoorrading” stelt schr.: „De brigades beschikken over een klasse-V-element voor zware munitiesoorten. De divisie- en legerkorps-troepeneenheden bevoorraden rechtstreeks op de legerkorpsmunitieaanvullingsplaatsen”. Schr. spreekt zich hierbij niet uit over de kl-V-bevoorrading van de brigade-eenheden. Ik wil hierbij beklemtonen, dat deze eenheden *normaliter* ook rechtstreeks op de legerkorpsmunitieaanvullingsplaatsen bevoorraden. Deze bevoorradingslijn is gekozen om de moeilijke en tijdrovende overslag van munitie te voorkomen.

A. C. DE JONGE,

Majoor der Infanterie

Modern tuchtrecht

Graag breng ik een voet aan de bal die Majoor Van der Ploeg (*Mil. Spect.* 136(1967)(4)184) ons in het veld heeft geworpen, want hij dreigt op het stuk van de strafbevoegdheid in schadelijke richting te rollen.

Omhoog of omlaag?

Reeds lang namelijk eist de praktijk dat de volledige strafbevoegdheid één niveau lager komt te rusten dan wet en minister ons thans nog toestaan. Afhankelijk van het hogere commando betekent in alle lagere gelegingen mensen laten wachten. Het betekent met name alle commandanten van hun werk houden. Van gewichtiger werk. Want ook de gevechtsopleiding roept om het oog van de meester. En zij komt reeds nu in gedrang.

Veeleer dan bevoegdheden van de compagnie te gaan terugnemen naar het twee trappen hogere echelon, zullen de bevoegdheden van de brigade omlaag moeten. Dit ligt ook in de lijn van de ontwikkeling van het moderne gevecht. De hele geschiedenis door heeft toeneming van vuurkracht geleid tot grotere spreiding van de gevechtseenheden. Tot grote zelfstandigheid van het lagere verband, en tot verruiming van de bevoegdheden van de lagere commandanten.

Deze ontwikkeling laat zich niet terugdringen. Hooguit negeren. Maar is dat modern? En is dat verantwoord?

Onwettig

Een tweede opmerking moge het vraagstuk van de onderling strijdige bevelen betreffen.

Ons Reglement Krijgstucht van 1922 ademt nog de huivering voor het eigen oordeel van de bevelsontvanger. Maar hoeveel is er sindsdien gebeurd? En hoe dikwijls zijn wij in het moderne gevecht van het oordeel en de besluitvorming van juist de bevelsontvanger afhankelijk gebleken? Bovendien houdt de strafwet hem voor mondig. Zij dwingt hem, bij het ontvangen van een bevel tot het begaan van een formeel strafbaar feit, zelf te oordelen over de rechtmatigheid van dat bevel (art. 43 Wetb. Strafr.).

Het is in deze situatie dat hij zich bevindt wanneer hij twee onderling strijdige bevelen ontvangt. Het ene opvolgen betekent ongehoorzaamheid aan het andere. Het bevel nu dat hij ter opvolging móét kiezen, het rechtmatige bevel, noemt onze strafwet het „bevoegd gegeven”. Het andere, het onrechtmatige, mag hij kiezen zolang hij het te goeder trouw als „bevoegd gegeven” beschouwt en kan beschouwen.

Het Reglement echter wil het anders. Het wil hem verplichten altijd het tweede bevel op te volgen, en het eerste te negeren (art. 12, lid 3). Dit lijkt een praktische regeling. Maar zij kan zeer schadelijk blijken. Namelijk wanneer de eerste opdracht hogere belangen dient dan de tweede. Om deze reden heeft dan ook de wetgever zelf in 1889 zulk een bepaling nu juist uitdrukkelijk afgewezen.

Het Reglement is hier dus onwettig. En daarom onverbindend.

MR. J. H. GILLEBAARD,

Majoor der Infanterie

Antwoord op meningen van anderen

De Technische Dienst in het gemechaniseerde legerkorps

Alvorens in te gaan op de reacties van de majoors P. C. van Kerkum en A. C. de Jonge, wil ik vooropstellen, dat de inhoud van mijn artikel grotendeels is gebaseerd op de bevolen gang van zaken binnen het Nederlandse legerkorps. Alles is erop gericht om in oorlogstijd de logistieke verzorging met technische-dienstgoederen t.b.v. het eerste legerkorps zo veel en zo goed mogelijk veilig te stellen, ook indien dit ten koste van de economische inzet van middelen moet gaan.

Ten einde niet het gevaar te lopen in herhaling te treden, wil ik in mijn antwoord de meningen van beide hoofdofficieren in twee onderwerpen onderbrengen, nl.:

1. munitie;
2. onderhoud.

Daar in oorlogstijd een goede munitieverzorging de hoogste prioriteit moet hebben wil ik met de klasse V beginnen.

Munitie

Het gestelde van Majoor De Jonge t.a.v. onaanvaardbare lange (omloop-)afstanden en derhalve de (mogelijke) inrichting van een mobiele legerkorpsmunitieaanvullingsplaats heb ik reeds als zodanig in mijn artikel beantwoord (blz. 127, pt 8, laatste zin). Dat e.e.a. niet alleen als een mogelijkheid is gezien, doch als een dwingende eis wordt aangemerkt, heb ik voorts nog genoemd op blz. 128, onder munitiebevoorrading: „Het inzetten van mobiele aanvullingsplaats detachementen in oorlogstijd is *verzekerd*”.

T.a.v. het klasse-V-element, zoals genoemd door Majoor De Jonge, wil ik opmerken, dat slechts bij de brigades een klasse-V-element in de bevoeie van het tnbat is opgenomen om te kunnen beschikken over een munitie-element, om voornamelijk de aanvullende zware munitiesoorten van de voorgeschreven dagvoorraden, die niet door de eenheden zelf kunnen worden meegevoerd, te bewaren. Deze aanvullende voorraden vormen een klein deel van het oorlogsreserve. Door de aanwezigheid van dit kleine deel in de nabijheid van de gebruiker (brig-vzg-gebied) wordt de verzorging van de onderdelen op kritieke momenten vergemakkelijkt.

Nu kan worden gesteld, dat bereikt is, dat de onderdelen van de brigades, afhankelijk van de omstandigheden (lokatie, tijd en afstand) op drie plaatsen hun munitie kunnen betrekken, nl. bij:

1. de legerkorpsmunitieaanvullingsplaats;
2. de mobiele legerkorpsmunitieaanvullingsplaats;
3. bij de bevoeie van het betrokken tnbat, uiteraard alleen na verkregen toestemming van de brigadecommandant.

Opgemerkt wordt, dat het klasse-V-element in de brigade *niet* is bedoeld vóór en ingericht op de herbevoorrading van de onderdelen van de brigade en *niet* optreedt als brigademunitieverdeelplaats.

De *normale* herbevoorrading van de brigade-eenheden geschiedt *normaliter* rechtstreeks op de legerkorpsmunitieaanvullingsplaatsen. Dit wordt ook zo gesteld door Majoor De Jonge. Ik ben het niet met hem eens, dat ik mij hierover niet zou hebben uitgesproken (zie het gestelde in mijn artikel op blz. 127, pt 8). Het ware wellicht duidelijker geweest op blz. 128 onder munitiebevoorrading de 2e zin als volgt neer te schrijven: „Brigade-, divisie en legerkorpsstroepeneenheden bevoorraden rechtstreeks op de legerkorpsmunitie aanvullingsplaatsen”.

Het gestelde t.a.v. de munitiebevoorrading in het artikel van Majoor Van Kerkum wil ik in zijn algemeenheid niet bestrijden, doch verwijzende naar het genoemde in het begin van mijn betoog, dat „... *alles erop gericht moet zijn om de logistieke verzorging met technische dienst goederen t.b.v. het legerkorps zo veel en zo goed mogelijk veilig te stellen*”, merk ik op, dat ik in mijn artikel niet over standaardassortimenten heb gesproken, wél over vooraf vastgestelde munitiepakketten. Deze pakketten behoeven en moeten zeer zeker niet uit een vast assortiment bestaan. Uit de verkregen resultaten van gehouden oefeningen in het buitenland en aan de hand van uitvoerige besprekingen is overduidelijk komen vast te staan dat, wil de munitiebevoorrading zo goed mogelijk gewaarborgd zijn — gezien de af te leggen afstanden tot de legerkorpsmunitieaanvullingsplaatsen en nog verder naar voren, de beschikbare communicatiemiddelen en het zeer hoge verbruik van vooral artillerie- en tankmunitie — dit alleen kan geschieden d.m.v. automatische verstrekking van vooraf vastgestelde munitiepakketten. Dit komt inderdaad neer op een automatische herbevoorrading van de legerkorpsmunitieaanvullingsplaatsen d.m.v. reeds zoveel mogelijk in vrede vastgestelde assortimenten. Eventuele minpunten aan dit systeem zijn niet alleen volledig onderkend, maar ook geheel geaccepteerd.

Als basis voor deze assortimenten gelden de aantallen en soorten, die ook de basis hebben gevormd bij het vaststellen van de oorlogsreserve. Vanzelfsprekend zullen deze assortimenten — willen wij niet in een chaos terechtkomen — zo nodig moeten worden aangepast aan het daadwerkelijke verbruik van het legerkorps, d.m.v. incidentele of periodieke veranderingen (het zg. reguleren). De incidentele regulatie dient dan te geschieden in het vooruitgeschoven depotgebied (zie vzg directief BLS), en de periodieke regulatie dient plaats te vinden bij de bron (basisdepots). Deze regulatiemogelijkheid is aanwezig. Hiermee is tevens bereikt, dat de berichtgeving aanmerkelijk eenvoudiger is geworden. Door deze wijze van herbevoorrading wordt bereikt, dat ook bij het niet tijdig ter beschikking hebben van verbruikscijfers en/of het niet snel, of niet vlug genoeg, kunnen doorgeven van deze gegevens, de aanvullingsplaatsvoorraad niet uitgeput raakt, dan wel dat bij een te snel groeiende voorraad de toevoer naar de betrokken aanvullingsplaats kan worden afgedamd.

Een verbetering en versnelling van de informatiestroom betreffende het verbruik zijn, zoals ook door Majoor Van Kerkum wordt genoemd, van bijzonder groot belang. Ons aller streven moet ook hierop gericht zijn en blijven; trouwens niet alleen voor munitie. Helaas hebben wij het niet in onze hand om de gedachten van de vijand te kunnen lezen of peilen. Wel kan als vaststaand worden aangenomen, dat het voor een vijand van zeer groot en zelfs essentieel belang is, dat onze verbindin-

gen worden verstoord, dan wel verbroken. Hieraan zal hij zeer veel aandacht besteden.

Afgezien nog van het feit, dat het nog jaren zal duren voor een verbetering, c.q. versnelling van de informatiestroom kan of zal worden bereikt, betwijfel ik of de moderne berichtgeving en verwerking voor deze materie niet te kwetsbaar zal zijn. Een, dan noodgedwongen, stap terug naar de oude handadministratie en eenvoudige berichtgeving met de telefoon en/of ordonnans op kritieke momenten behoort dan tot de onmogelijkheden. Met het bovenstaande hoop ik wel duidelijk te hebben kunnen aantonen, dat een *automatische verstrekking van vastgestelde munitiepakketten momenteel de enige wijze is om de munitieherbevoorrading van het legerkorp zo goed mogelijk te verzekeren.*

Onderhoud

In mijn inleiding heb ik reeds gesteld dat, waar nodig, economische inzet van middelen terzijde zal worden gesteld. Dit wil echter niet zeggen, dat e.e.a. niet is bezien. Indien noodzakelijk geacht is dit bewust en op verantwoorde wijze gedaan. Uiteraard zijn meer oplossingen en inzetmogelijkheden te noemen, maar van een complete verantwoording van elke uiteindelijke gekozen oplossing kon in mijn artikel geen sprake zijn.

Majoor Van Kerkum geeft nu een beschouwing over het kiezen van de capaciteit van de zelfstandig steunende herstelcompagnie. Hij snijdt hiermee een onderwerp aan waarover „in den brede” is gediscussieerd. In deze discussies is ook zijn visie aan de orde geweest. In het volgende zal ik mij te dien aanzien bepalen tot de punten, die door hem in zijn artikel naar voren zijn gebracht. Majoor Van Kerkum acht het niet aan twijfel onderhevig, dat op vrij sterke fluctuaties in het reparatieaanbod moet worden gerekend. Uit de discussies, die over dit facet hebben plaatsgevonden, bleek deze twijfel wel degelijk tevoorschijn te kunnen worden geroepen. De uitdrukking zoals hierboven gebruikt, suggereert veelal een bewijs, dat er bij nader onderzoek niet altijd blijkt te zijn. Bij het noemen van de verschillen tusschen gevechts- en onderhoudssteun, slaat hij zelf reeds de weg in waarlangs men wordt „losgeweekt” van de gedachten waarmee wij al jaren leven en die ik reeds heb genoemd op blz. 126, linkerkolom, bovenaan: *paniek- en pieksituaties.*

Het nagaan van de aard en de hoeveelheid van de herstellingen vóór, tijdens en na het gevecht, gekoppeld aan de omstandigheden waaronder deze moeten en kunnen worden verricht, wijst sterk in de richting van het werken met eenheden van constante grootte. Deze uitkomst mag echter evenmin gelden als een bewijs, daar inderdaad moet worden gewerkt met hypothesen. De uitkomst is echter beter vast te stellen, dan het organiek geven van slechts zoveel middelen (mat en pers) als *minimaal onder alle omstandigheden nodig is.* Ook hiervoor zijn geen *statische* waarheden beschikbaar. Een gemakkelijke en toch eenvoudige aanpassing aan onverwachte ontwikkelingen is gezocht in de organisatie en de methode van werken binnen de noodzakelijke geachte zelfstandige eenheden, waarvan de grootte aan de hand van gemiddelden is vastgesteld. De analogie met artillerie- en genie-eenheden is zeer zeker bezien, waarbij het door Majoor Van Kerkum genoemde principe, dat trouwens al veel „lager” begint (groepen, pelotons, achterblijvend gedeelte), waar mogelijk ook is

toegepast. Evenals de artillerie en de genie en in het algemeen de steunende wapens, die op „slimme” wijze moeten worden ingezet om het gevecht te beïnvloeden, moet de technische dienst dat ook doen in zijn „gevecht”. De richting waarin dit kan gebeuren is gegeven in pt 2 op blz. 126, rechter kolom van mijn artikel. Het „gevecht” wordt ingericht naar de middelen die men ter beschikking heeft. Artillerie wordt ook niet willens en wetens in reserve gehouden om er „een plons vuur in te gooien” als het ergens mis mocht gaan. Het is bij de artillerie een van te voren bekeken zaak. Zo ook bij de technische dienst. De beschikbare middelen zijn eveneens „per niveau” ingedeeld om naar gelang van de aard van het „gevecht” te kunnen ingrijpen, m.a.w.: de werkzaamheden „per niveau” zodanig te kunnen indelen, dat een rationele werkwijze wordt verkregen. Hierin zit nu voor de moderne technische dienst winst. Dit kan helaas niet voldoende worden uitgebuut t.g.v. het gekozen hebben voor zelfstandig optredende eenheden (brigades). Bovenaan blz. 126 in de rechterkolom van mijn artikel heb ik dit aangegeven.

Het „van buiten ertegenaan gooien” van op dezelfde wijze uitgeruste delen van „overflow”eenheden — hoewel dit in een aantal gevallen wel enig soelaas zal kunnen geven — past niet in het moderne technische dienstgevecht. Het rendement van onderhoudscapaciteit is hierbij ver te zoeken.

Over de vraag of het gewenst is een zeer omvangrijke hersteleenheid op te nemen in het organieke verband van een brigade, kan zeker verschillend worden gedacht. *Er is echter beslist en de hersteleenheid is er.* Dit is nu geen veronderstelling, maar realiteit. Hiermee hebben wij rekening te houden. Ook ik heb dit moeten doen. Om nu de „omvangrijkheid” van een hersteleenheid daadwerkelijk te matigen, zal het derhalve noodzakelijk zijn „overflow”eenheden te accepteren, maar dan op reële gronden en wel op het feit, dat de brigade/divisietroepen-td-eenheden anders niet zijn te hanteren.

E. F. TREFFERS, Kolonel
van de Technische Dienst

Modern tuchtrecht

Graag wil ik ingaan op hetgeen Majoor mr. J. H. Gillebaard naar aanleiding van mijn artikel te berde heeft gebracht.

In de eerste plaats het niveau van de strafbevoegdheid. Indien de lezer uit mijn artikel zou hebben opgemaakt, dat ik er een voorstander van zou zijn om de strafbevoegdheid *uit* handen van de lagere commandant en *in* handen van de hogere commandant te leggen, dan grijp ik deze gelegenheid met beide handen aan om te beklemtonen, dat dit geenszins mijn opvatting is.

Ik pleit er wél voor, dat zorgvuldig moet worden nagegaan welke misdragingen moeten worden „berecht” door de commandant (in het algemeen) en aan welke misdragingen de commandant in het geheel niet toekomt.

Anders geformuleerd zou ik de vraag zó willen stellen: welke reden van evident militair belang is aanwezig, dat de commandant — zij het onder bepaalde voorwaarden — *strafbare feiten* kan afdoen? Wij zijn deze gang van zaken zo gewend, dat we er eigenlijk niet bij stilstaan wat dit alles inhoudt. Indien het *militaire* belang zó boven alles uitsteekt, dat strafbare feiten niet door de rechter, maar door de militaire commandant kunnen

worden afgedaan, dán pas komt de vraag van het niveau van de strafbevoegdheid aan de orde. En ik wil er géén geheim van maken, dat ik t.a.v. deze feiten het niveau van de compagniescommandant te laag vind. Ik acht het dan ook een militair belang, dat in deze gevallen de commanderende officier de enige autoriteit is, die deze strafbevoegdheid mag toekomen, mede gezien zijn positie op grond van de rechtspleging bij de land- en de luchtmacht.

Iets anders is, of niet veel beter de bataljons- of overeenkomstige commandant moet worden aangewezen als commanderend officier, i.p.v. de brigadecommandant. Ik neig tot de opvatting dat de bataljonscommandant, die de rang van luitenant-kolonel niet voor niets heeft bereikt, zeker deze taak kan vervullen, ook mede gelet op zijn plaats in de organisatie. In de gedachte zoals boven ontwikkeld, zou voor de compagnies- of overeenkomstige commandant de afdoening van de *eigenlijke* krijgstuuchtelijke vergrijpen overblijven.

Het tweede onderwerp, dat Majoor mr. J. H. Gillebaard aansnijdt, is het vraagstuk van de onderling strijdige bevelen.

Ook hier dreigt, m.i., een misverstand. In mijn artikel ben ik uitgegaan van twee *dienstbevelen*. Dat doet ook het Reglement betreffende de Krijgstucht. Wanneer wij hiervan uitgaan, is er dus géén sprake van, dat het tweede bevel onrechtmatig is. Men zou dan immers

kunnen stellen dat dit tweede bevel geen *dienstbevel* is en een bevel dat geen dienstbevel is behoeft niet te worden opgevolgd. Mijn bezwaar tegen art. 9 van het Reglement betreffende de Krijgstucht is, dat de daar gegeven oplossing te absoluut is gesteld. Dit houdt verband met mijn opvatting dat — de praktijk geeft ons het beste voorbeeld — een groot aantal dienstbevelen die gegeven (kunnen) worden, nauw samenhangt met de functie van de opdrachtgever. De commandant van Compagnie A zal het niet in zijn hoofd halen zich te bemoeien met de zaken van Compagnie B. Indien deze praktijk juist is — en daar twijfel ik niet aan — zou ik er ook voor voelen, dat dit tevens tot uitdrukking kwam in Wet of Reglement.

Ik ben mij wel ervan bewust, dat hiermee niet alles is gezegd, omdat er ruimte moet blijven voor die aangelegenheden, waarmede *iedere* meerdere te maken kan krijgen. Uiteraard moet de mogelijkheid aanwezig blijven dat iedere meerdere moet kunnen optreden (dat is dus ook: dienstbevelen geven) indien algemene, iedere militair bindende, voorschriften worden geschonden. Dit neemt echter niet weg, dat naar mijn overtuiging voor het overige de functionele bevelsbevoegdheid voorop behoort te staan.

MR. S. VAN DER PLOEG, Majoor
van de Militair-Juridische Dienst

Uit de buitenlandse vakpers

De politiek van de V.S. en het „Nieuwe Europa“

1. President Johnson zei onlangs van Europa, dat het huidige Europa, in plaats van door onzekerheid, afbrokkeling, afzondering en oorlog, wordt gekenmerkt door zelfvertrouwen, vooruitgang, samenwerking en vrede. Deze kenmerken wijzen op een politieke en economische gezondheid en vitaliteit. Gedurende de zomer bestudeerde de Senaatscommissie voor Buitenlandse Zaken het „Europa van vandaag“. Het gehele continent was onderwerp van discussie en teneinde tot juiste gevolgtrekkingen te komen werd een groot aantal onderwerpen, die voor de V.S. en Europa van belang waren of zijn, bestudeerd.

Ter voorbereiding van de discussie bezocht ik Europa in mei, teneinde met een aantal regerings- en oppositieleiders te spreken. Thans heb ik de gelegenheid mijn conclusies te vergelijken met de verklaringen van een aantal Amerikaanse Europa-deskundigen.

Het feit, dat er in Europa zelfvertrouwen, vooruitgang, samenwerking en vrede is, is in belangrijke mate te danken aan de door de V.S. sedert het einde van de oorlog gevoerde politiek op lange termijn. Wij moeten echter niet op onze lauweren rusten, want Europa is in beweging, niet uit ontevredenheid, maar als gevolg van een nieuwe geest van onafhankelijkheid. Het schijnt mij toe, dat men in Europa in brede kring instemt met de stelling, dat de „na-oorlogse periode“ is geëindigd.

Onderminister van buitenlandse zaken George Ball ver-

klaarde voor de commissie, dat de „NAVO-crisis“ — dus niet de naoorlogse periode — voorbij is. Een dergelijke verklaring gaat ervan uit, dat het belangrijkste probleem, waarvoor de NAVO zich ziet gesteld de houding van Frankrijk t.a.v. SHAPE en van de NAVO-bases op Frans grondgebied is en dat de verplaatsing van het militaire hoofdkwartier naar Brussel de crisis heeft beëindigd.

De vragen, die Generaal De Gaulle heeft opgeroepen, hebben echter een veel diepere betekenis, want hij is het symbool van het groeiend verlangen van de Europese landen naar meer invloed bij het bepalen van eigen toekomst, het verlangen naar een grotere mate van onafhankelijkheid. Generaal De Gaulle staat niet alleen, noch in Frankrijk noch in Europa en, wat misschien nog belangrijker is, met zijn aanval op de oude stellingen van de koude oorlog schijnt hij in de ogen van de meeste Europeanen met de ontwikkeling van de geschiedenis mee te gaan, waarbij het vermoeden, dat wij te zeer aan het verleden verankerd zijn, toeneemt. De Europeanen erkennen, dat de perspectieven van De Gaulle verder reiken dan zijn macht, maar ze geloven ook, dat wij zózeer gebonden zijn (o.a. in Vietnam) en zó vasthouden aan het concept van de koude oorlog, dat wij nalaten gebruik te maken van onze positie óf, zoals iemand zeer raak opmerkte: „Frankrijk heeft de doelstellingen maar geen middelen, terwijl de V.S. wel de middelen hebben, doch de doelstellingen missen“.

Ons verzet tegen de geest van Europa blijkt het duidelijkst uit onze relatie met Frankrijk. McGeorge Bundy beschreef de huidige Franse buitenlandse poli-

tiek als „teleurstellend door haar manieren, kostbaar door haar trots, verspillend door gemiste kansen, irrelevant in veel van haar gebaren en fundamenteel verdraagzaam”. Deze uitlating dient te worden afgewogen tegen de jongste Franse geschiedenis.

Toen de generaal weer aan de macht kwam stond Frankrijk aan de rand van een burgeroorlog. Al is de Vijfde Republiek niet gemakkelijk, niemand geeft de voorkeur aan het Frankrijk van vóór De Gaulle. Het vorige regime werd gekenmerkt door een zwakke centrale regering, een wankele economie, slecht nationaal moreel, muitende legers en de onmogelijkheid een einde te maken aan de kostbare en dubieuze koloniale avonturen. Nu is Frankrijk welvarend, stabiel, ontdaan van zijn historische lasten, het volk gelooft weer in de eigen zaak en Frankrijk voert een gedurfde politiek naar eigen visie. Dit is misschien wel bereikt, zoals prof. Henry Kissinger suggereerde, omdat de generaal de noodzaak onderkende zijn land en Europa een houding van onafhankelijkheid en zelfvertrouwen te leren, in het geloof, dat een land eerst iets moet voorstellen in eigen ogen voordat het iets kan voorstellen in de ogen van anderen. Boven alles mag niet worden vergeten, dat generaal De Gaulle steeds heeft bewezen een man van het Westen te zijn.

Ondanks de fundamentele loyaliteit van De Gaulle kan het State Department het hem niet vergeven, dat hij de vorming van een Verenigde Staten van West-Europa naar voorbeeld van de V.S. tegenwerkt. De vrees van het State Department, dat het alternatief een terugkeer naar de nationalistische naijver van voor de oorlog zou zijn, is een zwart-witstelling, die niet realistisch is en beter past in een retorisch duel, dan tegen de achtergrond van een florierende gemeenschappelijke markt.

Mijn gesprekken in Europa hebben mij geleerd, dat het niet erom gaat welk Europa wij wensen, doch welk Europa de Europeanen zelf willen opbouwen. Wij kunnen hen wel adviseren, doch mogen hen niet onze stokpaardjes opdringen. Wanneer men de uitlatingen van de leidende figuren van het State Department beschouwt, blijkt het duidelijk, dat men voor Europa geen alternatief ziet tussen onze vorm van eenheid en de chaos en men is zich niet ervan bewust dat, wat direct na het einde van de oorlog een mogelijkheid scheen, thans niet langer praktisch uitvoerbaar is. Het is dan ook een dubieuze politiek hierop voortdurend bij onze NAVO-partners aan te dringen, temeer daar wij niet kunnen voorspellen, dat onze „Grand Design” voor Europa een zegen voor de wereld zou zijn. Welke werkelijke garantie zou ontstaan bij de vorming van nog een superstaat, vergelijkbaar in grootte met de V.S. of de S.U.? Kunnen wij wel erop vertrouwen, dat een verenigd West-Europa niet nog meer „ongehoorzaam” zou zijn dan het Frankrijk van De Gaulle? Misschien is het zelfs wel voordeliger in Europa een pluralisme te behouden. In ieder geval blijft het een feit, dat men in Europa verscheidenheid wenst; daarom mogen wij geen starre, ideologische politiek voeren, temeer daar de V.S. niet het enige patent voor een „Grand Design” bezitten.

2. Dezelfde vasthoudendheid aan onze — en naar wij denken ook Europese — wensen hebben wij betracht ten aanzien van het nucleaire deelgenootschap. Of-

schoon de commissie werd voorgehouden, dat de V.S. niet doctrinair hebben vastgehouden aan een MLF, dat wij in het bijzonder ertegen hebben gewaakt geen enkele vorm van pressie op onze bondgenoten uit te oefenen om de MLF te aanvaarden en dat de beschuldiging van pressie op onze geallieerden onzinnig is, vind ik, dat wij op grond van de verzamelde bewijzen dit probleem erg veel nadruk hebben gegeven. Onze diplomaten mogen geloven, dat zij hebben vermeden zware pressie uit te oefenen, doch dit is niet de mening van de meeste erbij betrokken Europese autoriteiten en van experts aan beide zijden van de Atlantische Oceaan.

Op dezelfde wijze hebben de V.S. zichzelf bijna in een isolement gemanoeuvreed op de ontwapeningsconferentie van de 18 landen in Genève door vast te houden aan de zg. Europa-clausule in het ontwerp-nonproliferatieverdrag. Het officiële argument is ook weer ontleend aan het Grand Design voor Europa, doch als wij zeggen, dat de handhaving van deze clausule niet tot proliferatie leidt, vraag ik mij wel af wat onze houding ten opzichte van zo'n keuze zou zijn als de Chinese Volksrepubliek een MLF zou vormen met Albanië, Mali en Noord-Vietnam. In ieder geval houdt het State Department vol, dat de Europa-clausule niet het werkelijke struikelblok is bij een non-proliferatieverdrag. Duitse deelneming zou zelfs geen ernstig beletsel zijn voor een Duitse hereniging. De meeste Europeanen zijn het daarmee niet eens. Onze weigering deze clausule te laten vallen schijnt aan te geven dat een nauwere binding van West-Duitsland aan een beknotte NAVO belangrijker is dan verbetering van de verhouding met de S.U. Ik geloof, dat die prioriteitstelling onjuist is. De andere Europese landen vinden, dat wij hier een hypotheek nemen op een hoogst problematische toekomst. En als de meeste Europeanen niet bij ons erop aandringen om de Europa-clausule te handhaven, vraag ik mij af, waarom wij er dan op staan die keuze voor hen te doen, die ze zelf niet willen.

Wanneer wij geen reëlere politiek ten opzichte van de S.U. voeren kan het heel goed gebeuren, dat wij onszelf in Europa buitenspel zetten, want de deling van Europa langs de Elbe wordt door de meeste Europeanen aan beide zijden als tijdelijk en onnatuurlijk beschouwd. De V.S. moeten hun bondgenoten in dit verband steunen, want alleen de V.S. kunnen op gelijke voet met de S.U. onderhandelen. In deze poging om tot een nieuwe Europese regeling te komen, is het niet noodzakelijk, dat wij mét de Europeanen geloven, dat de koude oorlog voorbij is. Wij kunnen onderhandelen zonder de Westelijke Alliantie af te danken. Op het diplomatieke front lijkt Genève de beste plaats voor een doorbraak. Onderhandelingen over een non-proliferatieverdrag mogen niet stuklopen op handhaving van de Europa-clausule. De Duitsers zijn veel meer geïnteresseerd in hereniging dan in een nucleair deelgenootschap. De meeste Europeanen, inbegrepen de Duitsers, zijn van mening, dat hereniging van Duitsland slechts kan plaatsvinden na verbetering van de verhouding van de twee delen van Europa. Handhaving van de keuze van een Duits deelgenootschap in nucleaire wapens zal vrees en wantrouwen vergroten; laten vallen van de clausule zou de spanning kunnen verminderen, evenals een duidelijke verklaring van de Westduitse regering, waarin ze de Oder-Neissegrens

accepteert. Ik zou denken, dat wij de Duitsers moeten aanmoedigen, wanneer zij zich realiseren, dat het noodzakelijk is het vertrouwen van de Oosteuropese landen in Duitsland te vergroten. Ik zie niet in waarom wij als enige westerlijke macht niet de stelling willen accepteren, dat hereniging zal volgen op ontspanning. Het vooruitzicht van een geïntegreerd Europese nucleaire deterrent is hoogstwaarschijnlijk een luchtspiegeling, en lege verwachtingen kunnen West-Duitsland slechts desillusioneren, waardoor ze zich wel eens losser van de NAVO zouden kunnen maken.

En al zou de niet vervulde belofte geen verwijdering veroorzaken, er is nog een andere factor, die dit wel zou kunnen doen. Dat is de tegenspraak tussen een steeds nauwere binding van West-Duitsland met de NAVO en de pogingen tegelijkertijd van Rusland, tegen welk land de NAVO gericht is, concessies te verkrijgen. Het is naar mijn mening onjuist, dat het State Department de hereniging van Duitsland ziet als een aanvaarding door Oost-Duitsland van een verenigd West-Europa. Veel waarschijnlijker is dat een Duitse regeling tot stand zal komen als sluitstuk van een geleidelijke heling van de breuk tussen de twee delen van Europa. De prijs, die het Duitse volk zal moeten betalen, zal zeker het afzien van nucleaire wapens inhouden. Zou onze tegenwoordige politiek deze mogelijkheid niet in gevaar brengen? Vandaar, dat wij naar mijn mening door handhaving van de Europa-clausule niet alleen niet erin zullen slagen om West-Duitsland vaster aan de NAVO te binden; wij stellen bovendien een nonproliferatieverdrag met de S.U. in de waagschaal.

Afgezien van deze overwegingen is het meer in het belang van onze natie, dat het waagstuk van nucleaire deelgenootschap een consultatieve dan een fysieke op-

lossing krijgt. Het is, daar de meeste Europeanen dit bondgenootschap prefereren, als basis veel gezonder.

3. President Johnson heeft onlangs een aantal zeer goede beslissingen genomen. Ten eerste dient zijn opdracht aan het State Department om de buitensporige reactie tegenover De Gaulle te staken, te worden genoemd. In de tweede plaats verdient de president lof voor de beëindiging van de MLF-campagne; ten derde heeft hij initiatieven ontplooid ten aanzien van de conferentie van Genève en tenslotte juich ik zijn poging om „bruggen naar Oost-Europa te slaan” toe.

Mijn zorg richt zich dan ook niet tegen toekomstige beslissingen van het Witte Huis; zij richt zich tegen de vastgeroeste doctrines en het dogmatisme van het State Department. Een tweede fout kan worden veroorzaakt door de tendens van het State Department om de problemen van onze Europese bondgenoten in essentie meer als militair dan als politiek te zien. Zij, die onze Europa-politiek voeren dienen beide delen van Europa uit de eerste hand te kennen. Hun kennis en achtergrond dienen zo te zijn, dat zij ertoe bijdragen Europa te begrijpen. Wij kunnen onze politieke invloed slechts bewaren indien wij ons aanpassen aan de veranderende stemming in Europa.

„US Policy and the 'New Europe'”, door F. Church¹, in „Foreign Affairs”, oktober 1966 (overgenomen in „Survival”, december 1966).

G.J.B.

¹ De schrijver van dit artikel is senator voor Idaho en lid van het Foreign Relations Committee. Hij vertegenwoordigt het duidelijkst de mening van een minderheid in de volksvertegenwoordiging van de V.S. die ontevreden is met het feit, dat de Amerikaanse president niet erin slaagt de politiek van de V.S. aan te passen aan veranderde politieke omstandigheden.

N.V. Bührmann WARMTECHNIEK

Poolmansweg 130 - ENSCHEDE
Telefoon (05420) 2 45 95

Zweedsestraat 6 - ZUTPHEN
Telefoon (05750) 64 70

Onze 50-jarige ervaring is uw garantie!

FRANEREX N.V.
LABOREERBEDRIJF
MUNITIEFABRIEK
YACHTUITRUSTING
PLASTIC PRODUCTEN
O.A. NYLON EN P.E. KETTING
HOogerHEIDE TEL. 01640-3930

